

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1953. G.

15. NOVEMBRĪ

Nr. 46 (461)

ZILUPES RAJONĀ

A. JANSONS

Maksimovi jūtas savas dzīves saimnieki. Viņi izaudzinājuši trīs dēlus un meitu, kas, pateicoties padomju iekārtai, ieguvuši vidējo izglītību, apguvuši arodus tehnikumos un arodskolās.

Tumšas ir rudens nakts. Tikai tālu tirumā redzami traktora prožektoru uguni, dzirdami motora puksti. Nirzas MTS traktoristi brāļi V. un I. Kazakovi ar savu traktoru kolchozu druvās strādā dienu un nakti. Viņi steigš izspējami vairāk uzart zemes, lai nākamajā gadā nodrošinātu augstas ražas. Uzdevumu, kas jāpilda viņu traktorā, tie sen paveikuši. Vasilijam Kazakovam par priekšzīmīgu darbu piešķirts Republikas labākā traktorista nosaukums. Vasilijam vēl nav divdesmit gadu. Ne mazums lauku jauniešu viņa vecumā nespēj pierast pie stingras disciplīnas un pienākuma. Vasilija mil savu darbu, viņš ar sajūsmu runā par spēlīgo traktoru, kas priekšzīmīgi kalpoja, ja vadītājs to rūpīgi uzmana un kopj. Brāļi Kazakovi strādā ar jaunatnes degsmi, starp Zilupes lauksaimniecības mehanizatoriem viņiem daudz sekotāju.

Patī Zilupes pilsētiņa strauji izmaina savu izskatu. Pagājušajā gadā šeit uzcelts un nodots lietošanā moderns kinoteātris. Sodien, kur vien acis laid, visur redzi rosmi, jaunas celtnes. Būvē sabiedriskās ēkas, būvē dzīvojamās mājas. Pilsēta aug, ar katru dienu tā kļūst staltāka un skaistāka. Rajonā paplašinās un uzlabojas skolas un ārstniecības iestādes. Nupat, uz Oktobra svētkiem, Lāudoras skolnieki pārgāja jaunā, šogad uzceltā skolā. Tā iekārtota atbilstoši padomju pedagogijas prasībām. Ik uz soļa Zilupes rajona dzīve apliecina, kādas rūpes partija un valdība veltī lauku darba laudim.

Liekas, visi apstākļi radīti tam, lai Zilupes rajons ekonomiski un kultūrali strauji attīstītos, bet... Jā, velsa rinda šo nepatīkamo — bet... Republikas Lauksaimniecības un sagādes ministrijas pārskatos par lauksaimniecības darbu izpildes gaitu mēs allaž Zilupes rajonu sastopam pašas pēdējās vietās. Rajonā iegūst zemas graudaugu ražas, pie kam pat sējumu platības samazinās, lopkopības pleauguma plāns netiek izpildīts, un liellopu produktivitāte ievērojami zemāka nekā valstī. Mūsu republikas rajonu, mašīnu un traktoru stacijas neizpilda savus uzdevumus ne pēc nosūtītajiem līgumiem ar kolchoziem, ne valsts dotu plānu.

Ar ko izskaidrot šādu nesekmību? Vai tas čeloņi meklējami tikai rajonā? Nav šaubu, ka ļoti daudz trūkumu ir rajona organizāciju darbā, par to runāsim mazliet tālāk. Vispirms par rajona pamatotām prasībām republikāniskajām organizācijām un jo sevišķi republikas Lauksaimniecības un sagādes ministrijai. Līdz šim ministrija rajonu bagātīgi «apgādā» ar dažādiem rīkojumiem un pavēlēm. Tās sūta ministrs, viņa vietnieki un pārvalžu priekšnieki. Pēdējos četros mēnešos to kopskaits sasniedz turpat pusotru tūkstoši. Tātad par norādījumu trūkumu nenākas šūdzēties, tāpat arī par to kategorisko un prasīgo toni. Bet labums? Jā, kāds gan labums no standarta frazēm? Literatūrā sāks karš pret šampļiem, šabloniem, dzīves izskaistīšanu un vienpusīgu parādīšanu. Vai nebija laiks arī dažādu pavēļu un rīkojumu sastādītājiem padomāt par to, lai viņu izlaistā produkcija ciešāk sasauktos ar dzīvi? Pretējā gadījumā jāpiekrīt kolchoza «Krasnij Oktjabrj» priekšsēdētājam B. Gavrilovam, kas partijas Zilupes rajona komitejas plenumā ieteica ministrijai savus rīkojumus un pavēles sadalīt pa sezonām un turpmāk dot tikai norādījumus, kas izlasāmi no iepriekšējo gadu krājumiem. Tur būs tās pašas frazes, norādījumi, prasības... Dzīvas, praktiskas vadības šeit nejut.

Zilupes rajona kolchoznieki gaida, kad reiz tiks atcīnāts meliorācijas un

akmeņu novākšanas jautājums. Bez šā jautājuma atrisināšanas grūti runāt par nopietnu lauksaimniecības kultūras pacēlumu. Taču MTS melioratoru brigādes nav apgādātas ar nepieciešamajām ierīcēm. Izraktie grāvji nevis novada ūdeni, bet to uzkrāj. Nenolīdzinātē zemju uzbūrumi kļuvuši par nepārvaramiem šķēršļiem, kas saskalda laukus un plavas. Ja melioratoru brigādes vēl strādā, taisnība — strādā slikti, tad tikpat kā nekas netiek darīts, lai laukus attīrītu no akmeņiem, kuru šeit milzīgs daudzums. Bez mehanizatoru palīdzības akmeņu novākšana nav domājama, tāpat kā nav domājams pacelt mehanizatoru darba ražīgumu un kvalitāti akmeņu pārpilnajos laukos. Ir pienācis laiks nokomplektēt melioratoru un akmeņu novācēju brigādes un apgādāt tās ar nepieciešamajām ierīcēm un mehanismiem.

Līdz šim nav aprēķināts, kādi zaudējumi valstij ceļas no akmeņu salauztajiem mehanismiem, kātrā ziņā tie ir visai ievērojami un katrā ziņā šeit biežāk nepieciešams samazināt vienu vai otru detaļu. Bet ko lai dara, ja šīs detaļas nav, vēl sliktāk, ja pat trūkst attiecīga metāla gabala, no kura to izgatavot? Vēl būt Lauksaimniecības un sagādes ministrijas iniciatīva šeit nebija lieka tādā pasākumā kā metālrūpniecības uzņēmumu kolektīvu šefība pār mašīnu un traktoru stacijām un vispirms pār tām stacijām, kas netiek ar saviem uzdevumiem galā un kurām ministrija pati atzīst, ka neapņēma nodrošināt pienācīgu vadību?

Nirzas MTS atrodas savas apkalpojamās zonas pašā malā, un tālākie kolchozi ir 30—40 km attālumā no MTS. Šeit sen runā par nepieciešamību MTS pārcelt uz citu vietu, kas būtu vairāk piemērota tās sekmīgam darbam. Ir pieņemti arī attiecīgi lēmumi, bet MTS nekust no vietas. Ceļi, kas ved uz MTS, pavasaros un rudenos ir necaurlaides. Paši kolchoznieki runā: «Lai nokļūtu pie mūsu mehanizatoriem, ir vajadzīga līdamašīna.» Šeit vietā atzīmēt, ka Zilupes rajonā ir ceļi, līekas, ir bez saimnieka. Tie atrodas nolāstā stāvoklī un kalpo automašīnu un citu transporta līdzekļu lausšanai.

Neapņemties, kas saistīta ar Nirzas MTS atrašanās vietu, novedusi pie tā, ka nekas šeit netiek būvēts. MTS strādniekiem un kalpotājiem nav kur dzīvot. Visa tehnika — traktori, kombaini, kuļmašīnas, piekabnāmās inventārs — atrodas zem klajas debess un ir pakļauta laikzoba graužošajai iedarbībai. Cik ilgi tā turpināsies, to neviens nezina, bet turpināsies tā nedrīkst.

Tūkstošiem mehanizatoru atsaucas partijas aicinājumam un no pilsētām dodas palīgā laukiem. Lauksaimniecības pacelšana ir kļuvusi par visas tautas lietu, un tādēļ jo sāpīgi, kā vērtīgi vietējie kadri netiek izmantoti. Nirzas MTS oktobrī sābojās elektriskā spēkstacija. Remontdarbi apstājās. Nekur nevarēja atrast speciālistu, kas staciju izlabotu. Bet izrādījās, ka turpat MTS apkalpojamās zonas kolchozā «Zolotoi kolos» ir elektrotehniķis b. Ljenskis, talantīgs, ļoti spējīgs cilvēks. Kad viņu palūdza — dažās dienās elektrifikācija bija savesta kārtībā. Bet nekādi lūgumi nepalīdzēja piedabūt viņu palikt pastāvīgā darbā MTS. Otrs gadījums. Kādu laiku nupat rudenī darbnīcā strādāja kalējs b. Mečs. Pats MTS direktors par viņu atsaucās kā par labāko un centīgāko strādnieku, bet pašreiz viņš tur vairs nestrādā. Kāpēc šis cilvēks nepalika MTS darbā? Atbilde ir īsa — viņam netika nodrošināti ciešami dzīves apstākļi. Tādēļ nav nekādas brīnuma, ka mašīnu un traktoru stacijā no 1950. gada strādā tikai 15 cilvēki, visi citi ir nākuši un gājuši, par 1—2 gadiem ilgāk nepalikusi.

Jājautā, uz kādu brīnumu cer ministrija, kādā veidā aizpildīs izstruktos-

(Turpinājums 2. lappusē)

grāmatu un brošūru. Bagātīgs, piemēram, ir izdodamās politiskās, zinātniskās, agrotehniskās utt. literatūras klāsts. Taču pārāk maz vēl gādāts, lai visai šai bagātībai pašķirtu ceļu uz tautas masām. Sevišķi sliktas un nolaidīgas ir tās organizācijas, kurām uzticēta lauku iedzīvotāju apgāde ar grāmatām. Te vispirma kārtā jārunā par patērētāju biedrībām un savienībām, kuru vadītāji pavisam aizmirsuši, ka viņu veikalos pārdodamo preču vidū sava vieta ierādāma arī grāmatām. Ludzas rajona patērētāju biedrību savienība, kas šā gada pirmo sešu mēnešu plānu grāmatu tirzniecībā izpildījusi tikai par 18 procentiem, nav vienīgais sliktais piemērs. Tāpat neapņemties sliktā stāvoklī grāmatu tirzniecības jautājums ir Viļānu, Līvānu, Valmieras, Dundagas un vairākos citos rajonos.

Ne viss pie mums kārtībā arī ar preses izplatīšanu, īpaši uz laukiem. Ievērojams «Laikrakstus un žurnālus — masas!» «Pravda» 13. novembrī rakstīja: «Labi organizēt parakstīšanos uz avīzēm un žurnāliem, aizvadīt tos līdz plašam darba laukumam masām nozīmē — vēl augstāk pacelt preses organizējošo lomu visos saimnieciskās un kultūras celtniecības novados.» Taču mūsu republikā varam atrast ne vienu vien rajona kultūras namu (piemēram, Karsavā), kur lasītājs nevar pēc patikas izvēlēties pat republikāniskos laikrakstus. Sevišķi nevērīga ir izturēšanās pret žurnāliem. Minēsim mēnešrakstu «Karogs», kas publicē lielu daļu latviešu padomju rakstnieku jaunāko stāstu, romānu, lugu, dzejoļu, literāri kritisko apcerējumu. «Karoga» pēdējā lappusē varam izlasīt atzīmi, ka oktobrī tā mētiens bija 3870 eksemplāru. Zinot, ka republikā ir tūkstošiem biblioteku, klubu, kultūras namu, par skolām nemaz nerunājot, kļūst nesaņemams, kāpēc šis mētiens nav vismaz trīs četras reizes lielāks. Acīm redzot šīs bibliotēkas, klubi, kultūras nami, skolas «Karogu» neapņē. Bet tas taču ir krasā pretrunā ar uzdevumu aizvadīt literatūras sasniegumus masās.

Pārāk maz līdz šim esam rūpējušies arī par to, lai maksimāli tuvinātu tautai labāko no mūzikas un tēlotājas mākslas darbinieku devuma. Republikā ir tūkstošiem mūzikas draugu, kas grib, lai pie viņiem mājās, viņu mākslinieciskās pasākumos kolektīvos būtu padomju un klasisko dziesmu, klavieru un vijoles darbu notis, oratoriju un operu partitūras (vismaz klavierizvilkumi), grāmatas par mūzikas teoriju un vēstures jautājumiem. Šis pilnām pamatotās prasības, kas sakņojas padomju tautas vispārējā kultūras līmeņa nemitīgajā augšupejā, tiek izpildītas gaužām nepilnīgi.

Mūsu gleznotāji, tēlnieki, grafiķi saņemusi un saņem daudz pelnītas kritikas par nespēju interesanti, pilnāsniīgi attēlot padomju lauku daudzpusīgo, saturīgo dzīvi. Bet, no otras puses, darīts ārkārtīgi maz, lai plašām masām diendienā būtu pieejams tas, ko padomju tēlotāja māksla jau sasniegusi. Likots, būtu gluži dabiski, ka klubus, sabiedrisko iestāžu, dzelzceļa staciju, viesnīcu utt. telpas greznotu labāko padomju mākslinieku gleznas un skulptūras. Taču praksē visas šīs vietas bieži vien redzam kaļas sienas vai arī — kas ir vēl sliktāk — tādas neiecietamas haltūras, kādas, piemēram, «rotā» viesnīcas «Latgale» ēdnīcu Rēzeknē. Vienaldzība šai sasāpējušā jautājumā nodara divēdāju ļaunumu. Pirmkārt, tēlotāja māksla netiek izmantota kā plašu masu mākslinieciskās gaumes izkopšanas līdzeklis. Otrkārt, mākslinieki nesāņem iedarbīgu stimulu savas jaunrades aktivizēšanai.

Nopietni trūkumi attiecībā uz kultūras un mākslas sasniegumu aizvādīšanu līdz padomju tautas masām sastopami arī vairākās citās nozarēs.

Pašlaik, kad Komunistiskā partija visā frontē izvēršusi cīņu par tautas labklājības līmeņa strauju pacelšanu, vislielāko svaru un nozīmi iegūst uzdevums arvien labāk un pilnīgāk apmierināt padomju lauku kultūras vajadzības, darīt tautai pieejamas visus padomju mākslas un literatūras sasniegumus.

Par V. I. Leņina un J. V. Staļina Mauzoleja atvēršanu darba laudim

1953. gada 17. novembrī darba laudim atvērs V. I. Leņina un J. V. Staļina Mauzoleju.

Mauzolejs būs atvērts otrdienās no pulksten 12 līdz 15, trešdienās, ceturtdienās un sestdienās — no pulksten 17 līdz 20 un svētdienās — no pulksten 12 līdz 17.

Mauzoleja apmeklēšanai pagaidām noteikta šāda kārtība: Maskavas pilsē-

tas darba laudis Mauzoleju varēs apmeklēt organizēti, saņemot no rajona darba laudžu deputātu padomju izpildkomitejām biļetes, kurās būs norādīta Mauzoleja apmeklēšanas diena. Personām, kas Maskavā ierodas no citām pilsētām un apgabalim dienesta komandējumā, kā arī atvaļinājuma laikā un ekskursijās, Mauzoleja apmeklēšanu organizē attiecīgās ministrijas, resori un sabiedriskās organizācijas.

Darba vēl daudz

Sakarā ar „Asās slotas” 100. numuru

1948. gada aprīlī sāka iznākt «Padomju Jaunatnes» satiriskais pielikums «Asā slotā». Uzrunā lasītājiem tā pirmajā numurā redakcija paziņoja, ka «Asā slotā» izsmies visu to, kas traucē mūsu dzīves augšupeju: visāda veida mīļpilsēņus, idejiskus atpakaļrāpjušus, birokratus, ar humora un satiras aso slotu centisies izslaukt no mūsu vidus padomju likumu un socialistiskās dzīves izkropļotājus.

Kopš tā laika pagājuši vairāki gadi, kopsoli ar citām padomju tautām esam strauji gājuši uz priekšu, gūti milzu panākumi saimnieciskajā un kultūras celtniecībā, krietni izauguši, atbrīvoties no kapitalistiskās pagātnes nolādētajām paliekām apziņā, paši cilvēki. Un droši var teikt, ka šai nācīnī šai lielajā pārvēršanās un augšanas procesā bijuši arī «Asā slotā», kas izmēzusi no mūsu vidus ne vienu vien blēdi un spekulantu, kolchozu iekārtas pretinieku un jaunprātīgu tenkotāju, huliganu un Rietumu buržuāziskās kultūras dievinātāju: ar slotas kātu sāpīgi sadēvējis birokratiem un kritikas apspēdētājiem, sava amata negodīgiem izmantotājiem un brāķa ražotājiem, slinkiem un ausaļiem, halturiem un «aizsēdētājiem», literāriem zagļiem un «garmatāinājiem». Par to it īpaši pārliecināties, lasot nodabā «Pa «Asās slotas» materiālu pēdām», ka tādi un tādi trūkumi novērti, tādus un tādus vainīgais bridināts, atlaists no darba vai saņemis smagāku sodu. Taču jāņem vērā, ka likatkar fejetonam, satiriskam drejoliem, karikatūrai par kādu konkrētu nevēlamu parādību vai tās nesējiem ir daudz plašāka iedarbība, dziļākas pēdas: dažos tie radījuši bailes neieklūt «Asajā slotā», tādējādi atturot no pārkāpuma, citus spieduši pārdomāt savu rīcību un laboties, visā lasītāju masā stiprinājuši modrību.

Jo vairāk tuvojamies komunismam, jo necesamāks kļūst viss vecais, traucējošais, jo nesaudzīgāk jāvērsas pret tiem, «kuri mūsu lielo dzīvi grib piemērot savam pundurāugumam», cenšas vilkt to atpakaļ; uz šādu nepieciešamību uzsverti norādīja partijas XIX kongress, prasot drosmīgi atsegt kļūdas mūsu darbā un trūkumus dzīvē, izvērst

kritiku, asināt satiras ieročus cīņai pret pagātnes sāpīmi. Šī cīņa jāpastiprina arī «Asajā slotā», kļūstot vēl asāka, ceļot levietojamo materiālu meistariības līmeni, plašāk izmantojot dažādus satiras un humora žanrus: pamfletu, humoristisku stāstu, fabulu, parodiju, epigramu, fotomontažu u. c., vairāk izmantojot slenas avižu materiālus, paplašinot autoru aktīvu. Patlaban tā vien šķiet, ka aiz daudzajiem fejetonu autoru pseidonīmiem (starp citu tādi «Jāpa dēli» izklausās visi nenopietni!) slēpjas šaurs rakstītāju loks, galvenokārt pašas «Padomju Jaunatnes» ļaudis; maz darīts, lai «Asās slotas» slēpjas iesaistītu rakstniekus, citu republikāniskās un vietējās preses izdevumu līdzstrādniekus, lai pavalrotu mākslinieku-karikaturistu skaitu.

Kaut arī visas iespējas nav izmantotas, kaut arī gadījies viena otra kļūme (piemēram, sensacionālais virsraksts par blusām, tārpēm un mūdzied 3. numurā, vai arī diezgan stiprā formalisma pieskaņa daudzām karikatūrām, sevišķi sākumā, un kurām nez kāpēc nav bijuši atzīmēti autori), jāsaka tomēr, ka «Asā slotā» pa šo laiku idejiski un mākslinieciski krietni augsti un, šķiet, ka būtu laiks nopietni padomāt par tās pārvēršanu no pielikuma patstāvīgā izdevumā — žurnālā, jo sevišķi vēl tāpēc, ka paredzamā «Padomju Jaunatnes» pāriešana uz lielo formātu apdraud šāda pielikuma pastāvēšanu vispār. Nerunājot nemaz par «Krokodilu», šādi žurnāli iznāk arī daudzās citās padomju republikās, arī pie mums pirms kara bija savs «Rīgas Krokodils»; «Asās slotas» 100. numurā apliecinā, ka mums ir visas iespējas to darīt. Līdz ar to paplašinātos apjoms, rastos iespējas izmantot visu to žanru bagātību, par ko jau minējām, varētu krietni uzlabot apdari, pāriet uz krāsaino iespiedumu utt., kas viss, protams, padarītu šo satiras ieroci vēl iedarbīgāku un nozīmīgāku cīņā par pagātnes palieku izskausšanu no mūsu dzīves, par jaunā uzvaru. Bet darba šai ziņā vēl ir daudz un, lai to ātrāk paveiktu, mobilizējami visi līdzekļi, izmantojamas visas iespējas.

J. Laganovskis

OLGA LISOVSKA

Agronomes vēstule draudzenei

Atceros — no Rīgas prom kad braucu (Biedri pavadīja — tā kā viens!), Norūpējušies man visi saucāt: «Ka tik mežos nepazūdi viena!»

Tiesa gan, — nospriedāt varbūt, — Kamēr projām — ir jau krietns laiks. Atrakstīt (bija tik daudz darbu!) Nepaspēju līdz pat šodienai.

Būtu jau bezgala daudz ko stāstīt — Vēstuli tik biezu neņemsi pastā! Bet ir tā jau visu neizklāstīt. Vajadzēs tev pašai ceļu šurpu rast.

Redzēsi, cik krāšņi mani meži, Rudzu zemenis cik košs un zaļš! Mūsu lauki — cik tie tālu plešas! Atmāt kā traktors ārdus skaļš...

Jā, no sākuma jau bij tā smagāk. Neveiksmes un kļūdas...

Gadās tas. Taču — tev no sirds es saku tagad: Nav par vietu šo man mīļākai!

Darba tiešām ļoti daudz. Tas tiesa. Jāprot atrast laiku visam kam (Dramatiskā kolektīvā iesākt Jaunu lugu drīzi domājām).

Vēl ir arī kāda cita lieta: Atbrauca uz MTS. Palīgs man no Rīgas. Un man šķiet, ka Gluži labi sadzīvosim mēs.

Ļoti dedzīgs, straujš — tas tūlīt manāms —

Man vai skauz, kā viņam sokas viss. Vakaros mums arī darba gana: Politpulciņš, deju ansamblis...

Sodien kopā apskatījām laukus: Bietas mēs tur sēsim nākamgad. Acis viņam tādas brūnas, jaukas... Bet ko stāstu!

Teu viņš jaredz pats!

Atbrauc gan pa svētkiem.

Vai nu būs tā, Draudzenei ka nevar apraudzīt, Kura lielo mežu vidū mīt, Lauku,

ciemu, brūnu acu gūstā?

ZILUPES RAJONĀ

Turpinājums no 1. lapa pusē

šās štatu vietas? Ka nodrošinās MTS ar pastāvīgu kadriem? Kā saglabāt dārgo tehniku? Šķiet, ka republikas Lauksaimniecības un sagādes ministrijas viena no lielākajām nelaimēm ir tā, ka daudzi pasākumi netiek novesti līdz galam. Tā patiešām ir nelaimē, kura var sagādēt vislielāko nodomu.

Lai Zilupes rajons ekonomiski un kulturali varētu paceļties un nostāties līdzās republikas spēcīgākajiem rajoniem, tam nepieciešama daudz lielāka izmanība ne vien no republikas Lauksaimniecības un sagādes ministrijas, bet arī citām ministrijām un republikāniskajām iestādēm. Kāpēc mūsu Zinātņu akadēmijas un Lauksaimniecības akadēmijas lauksaimniecības speciālisti nevar palīdzēt zilupiešiem atrisināt daudzas svarīgas problēmas? Nebūtu par lielu palīdzēt kolchozniekiem ieviest kolchozes augu sekas, pamācīt viņus, kā strādāt, lai paceltu laukokopības un lopkopības ražīgumu, kā plašāk izvērst līnu, cukurbietu, dārzeņu audzēšanu, izstrādāt cietu celtniecības plānus. Daudz un skaisti šeit ir ezeri, ne mazums piemērotu vietu dīķu ierīkošanai, kāpēc nepadomāt par zivkopības attīstību? Zilupieši: par to būtu tikai pateicīgi!

Vai mūsu Kultūras ministrijai nebūtu laika parūpēties, lai šeit biežāk lasītu labas lekcijas, lai tur iegrieztos un sniegtu izrādes Rīgas un Daugavpils teātri, lai rajonā darbojošies ceļojošie kino būtu apgādāti ar labām filmām un filmu demonstrējumi, kā tas notiek jo bieži tagad, nepārvērštos par skatītāju nervu pārbaudi, jo aparāti bojājas, filmas ir saraustītas. Zilupiešiem ir daudzas un pamatotas prasības republikāniskajām iestādēm. Bet uzskatīt tikai šīs prasības un pieļikt punktu, domāt, ka līdz ar to ir viss pasacīts, būtu aplam. Rajonā varēja leņģerjami augstāk paceļt ekonomisko un kultūras dzīvi, ja būtu pienācīgi nokārtots masu politiskās audzināšanas un organizatoriskais darbs.

Lauksaimniecības arteļos «Cīņa», «Boļševiks», Raiņa vārdā nosauktajā, Andrejeva vārdā nosauktajā un daudzos citos ir vērtīgi klausināt kolchozniekus, kad ar viņiem runājis agitators, kad viņi dzirdējuši lekciju vai referātu. Par PSKP septembra Plenumu viņi zi-

na tik, cik paši lasījuši laikrakstos. Agitatori skaitās tikai partijas rajona komitejas agitācijas un propagandas nodaļas sarakstos, dzīvē tie nedarbojas. Partijas rajona komitejas plenumā, kurā apsprieda PSKP septembra Plenuma lēmumus, visi runāja, tātāt skatīja arī agitācijas un propagandas nodaļas vadītājs b. Hopkova aizmāra pat pieņemti politisko darbu. Jau minētajos kolchozos un Nirzas mašīnu un traktoru stacijā neatrast nevienu lozungu vai slenas avīzi, kas apliecinātu, ka šeit laudis cīnās par svarīgu partijas un valdības lēmumu realizēšanu. Jā, kā lai tos meklē kolchozos, ja rajona centrā stāv rajona Goda plāksne, kurā ieraksti nav mainīti no pagājušā gada rudens, ja ne kultūras namā, ne labības pieņemšanas punktā, ne pašā partijas rajona komitejā neatrast aktuāla lozunga. Kāda nozīme pēc visa tā ir rajona un MTS vadītāju sūrajām žēlabām par dažkārt zemu darba disciplīnu kolchozos, ja paši nekā nav darījuši, lai to nostiprinātu, lai mobilizētu kolchozniekus. Vēl vairāk — ir vesela rinda vadošu darbinieku un kolchozu priekšsēdētāju, kuri paši skatās kaut kur sāpus, kā atrasties no saviem pienākumiem, kā sameklēt sev kūsāku un mierīgāku vietņu. Skaidrs, ka ar tādu noskaņu darbe neiet no rokās.

Vardam ir liels epēks, kad tas leikaro masas, taču Zilupes rajonā maz tiek gādāts par to, lai izsacītā doma aizrautu lauku prātus.

Ne mazāk asi šeit izjūtama organizatoriska nevarība. Pēdējā partijas Zilupes rajona komitejas plenumā tika izteikts ne mazums vispār pareizu domu. Rajona izpilddomitejas lauksaimniecības un sagādes nodaļas vadītājs b. Stepanovs, rajona galvenais zootehniks b. Nekrasovs, agronomi b. Neščadins, rajona patērētāju biedrības savienības priekšsēdētājs b. Konogral un citi runāja izteica daudz prātīgu norādījumu, bet viņi tikai pamācīja citus, kamēr par savu darbu, par pienākumiem, kas gūstas uz viņu pleciem, nesacīja nekā. No tā arī kļūst saprotams, kāpēc vesela rinda organizatoriskās dabas jautājumu netiek atrisināti. Visā rajonā tikai pāris kolchozos nopietni domāts par pāreju uz augu seku ieviešanu. Lielāko pusi ganīšanu vasarā uztic kolchozniekiem pēc kārtas un atsevišķos kolchozos, piemē-

ram, lauksaimniecības arteļi «Svetlīj putj» pat kūtis lopus kopj ne pastāvīgi lopkopji, bet kolchoznieki pēc norīkojuma. Agronomus, kas strādāja lauksaimniecības un sagādes nodaļā, oktobrī nozīmēja darbā kolchozos. Tas ir pasākums, kam ārkārtīgi liela nozīme lauksaimniecības turpmākajā attīstībā, bet šeit vairāki agronomi atbildīgā lauksaimniecības darbu posmā ilgāku laiku nestrādāja nemaz un agrrotehniskās mācības rajonā pašreiz nenotiek, jo nav, kas atbild par to organizēšanu. Neviens kolchozā nav ierīkojis bērnudārzi. Patērētāju biedrības vēliski slukti apgādā kolchozniekus, bet jo sevišķi skolotājus un MTS strādniekus ar viņiem nepieciešamām precēm. Te, lūk, ir plašs praktiska darba lauks, kas prasa pēc konkrētas rīcības, nevis vispārējām pamācībām.

Partijas rajona komitejas organizatoriskā darba nevarību jo spīgri raksturo šāds piemērs: septembra vidū partijas rajona komitejas birojs apsprieda lauksaimniecības arteļa «Cīņa» darbu un pieņēma lēmumu, kurā norādīja uz daudzliel ļoti nopietniem trūkumiem. Lēmumu vajadzēja izskaidrot visiem kolchozniekiem un trūkumus iespējami drīzāk novērst. Taču līdz šai dienai kolchoznieku sapulci nav izdevies sasaukt. Lēmums palika kolchoza priekšsēdētāja gaida atvilktnē, tas nekļuva par organizatorisku pasākumu pamatu. Atzīmētie trūkumi šajā laikā nevis tiek novērsti, bet tie padziļinās. Pieņemta lēmuma vērtība līdzinās nullei. Rajona komitejas darba rats devis brīvgājienu. Labie nodomi, pareizās runas un lēmums nesatvēra dzīvi, nedeva tai jaunus impulsus.

Rajona vadošo organu darbs pa laikam atgādina slinku, bet baumutīgu sievu. Vārdi priekš visa ir gatavi, bet par darbu?... Par darbu jāpado mā...

PSKP septembra Plenuma lēmumi prasa pašā pamatā uzlabot lauksaimniecības vadību, paceļt to uz jauna, leņģerjami augstāka līmeņa. Dzīve Zilupes rajonā noliecina, ka šis uzdevums būtu pietiekami dziļi un nopietni izprasts.

Zilupieši var labāk strādāt, labāk dzīvot, bet ir nepieciešams, lai ikviens savu roku pieliktu kopējā darbā, lai apzinātos savu atbildību un pienākumu.

Diskusija par tautas dziesmu publicēšanas jautājumiem

Ne vienu reizi vien mūsu presē izskanējusi prasība pēc jaunleim tautas dailrades materiālu publicējumem, kas nepieciešami visplašākām mūsu inteliģences aprindām, sevišķi skolu un audzināšanas darbā, iepazīstinot jauno paaudzi ar tautas ilgām un centieniem.

Apzinoties šo nepieciešamību, LPSR Zinātņu akadēmijas Etnografijas un folkloras instituts savos darba plānos galveno vietu ierādījis tautas poētiskās dailrades materiālu publicēšanai. Paredzēts izsijāt un apstrādāt ap 2.653.000 vienību lielo folkloras materiālu pūru, kas glabājas Instituta fondos. Jau sagatavots un drīzumā tiks publicēts latviešu mīklu krājums, rit priekšdarbi sakāmvārdu izlasei sagatavošanai. Instituta perspektīvajos plānos paredzēts izdot tautas dziesmu akadēmisko izdevumu 10—15 sējumos. Pirms tā jau tuvākajā laikā, izdos tautas dziesmu izlasi 3—4 sējumos, lai apmierinātu visu nozaru kultūras darbinieku vajadzības. Nepieciešamība pēc šāda izdevuma nobriedusi jau sen, jo agrākie tautas dziesmu krājumi jau kļuviši par bibliografisku retumu. Bez tam neviens no šiem izdevumiem nebalstījās uz marksistiski zinātniskiem pamatiem, gluži otrādi: buržuāzijas šķirisko interešu dēļ tajos uzņemtie materiāli bija sakārtoti nezinātniski, labākie materiāli noklusēti.

S. g. 31. oktobrī notika tautas dziesmu publicēšanas principu apspriešana veļitā diskusijā. Diskusija parādīja, cik lielu interesi šis darbs radījis visplašākās zinātnes un kultūras, skolu un augstskolu darbinieku aprindās ne vien pie mums, bet arī citās padomju republikās.

Etnografijas un folkloras instituta vecākais zinātniskais līdzstrādnieks prof. J. A. Jansons savā referātā iepazīstināja sanāksmes dalībniekus ar izstrādāto izlases krājuma projektu un galvenajām problēmām, kas folkloristiem izvirzījās sakarā ar izlases sagatavošanu. Referātā pacētie jautājumi izraisīja dzīvas debates.

Pārrunu centrā izvirzījās latviešu tautas dziesmu periodizācijas jautājums. Prakse rādīja, ka tikai nelielu daļu no bagātājam tautas dailrades materiāliem var nešaubīgi attiecināt uz noteiktu vēsturisku posmu. Tikai ar citu zinātņu nozaru palīdzību rastos iespēja precīzi izpētīt un noteikt katras atsevišķas folkloras vienības rašanās un izplatīšanas laiku. Principā neatsakoties no vēsturiskuma, bija nolemts izdodamajā izlasē tautas dziesmas kārtot tematiski, tematu robežās, cik iespējams, leņģerjot vēsturiskuma principu. Debatēs tika uzsvērtā doma, ka krājums tomēr būtu grupējams pēc sabiedriskajām formācijām: feodalisma, kapitalisma un socialisma dziesmas. Lielākā daļa runātāju: filoloģijas zinātņu kandidate M. Kolpakova (Leningrada), vēstures zinātņu kandidate A. Zeļesks (Minska) u. c. uzsvera, ka šādu materiālu izkārtojumu iespējams izdarīt.

Pozitīvi tika novērtēts Padomju Latvijas folkloristu nodoms, kopā ar tautas dziesmu tekstu izlasi sniegt arī labāko tautas mēldiju paraugus. Debatēs izvirzījās doma, ka mērķtiecīgāk būtu mēldijas ievietot katrā izlases sējumā, bet ne dot tās atsevišķi ceturta sējuma, kā tas paredzēts izdevuma projektā.

Dzīvu interesi un pārrunas modināja jautājums par labāko latviešu tautas dziesmu pārtulkošanu krievu valodā. Visi runātāji silti apsvēica šo domu. Prof. Dr. V. Sidelņikovs (Maskava) norādīja, ka krievu un citu padomju tautu folkloristi asi izjūt vajadzību pēc latviešu folkloras materiāliem krievu valodā. Līdz šim padomju zinātniekiem bija jāapmierinās ar šauru un novecojušo Jūl. Sproga krājumu, kas iz-

dots 1868. gadā. M. Kolpakova uzsvera, ka Padomju Latvijas folkloristi ierosinājuši vērtīgu domu, kas jāatbalsta arī citu padomju tautu zinātniekiem. Runātāja norādīja, ka latviešu tautas dziesmu tulkojumi krievu valodā būtu vēlamā, pēc iespējas leņģerjot krievu valodas stila īpatnības, neapmierinoties tikai ar burtisko tulkojumu. Dziesmu tulkojumu leņģeršanu izlasē atbalstīja arī V. Mjālka (Igauņas PSR ZA Valodas un literatūras instituts) un A. Jonlonas (Lietuvas PSR ZA Valodas un literatūras instituts).

Sakarā ar Instituta direktora vietnieka zinātniskajā darbā filoloģijas zinātņu kandidata A. Ozola referātu par tautas dziesmu attieksmēm ar literatūru un etnografiju un par publicējamā izlases materiāla izmantojamību izvirzījās jautājums par mākslinieciskumu padomju tautas poētiskajā dailradē un folklorā vispār. V. Sidelņikovs uzsvera, ka nevar būt runas par tautas dailrades «atmiņšanu» vai «neeksis-tēšanu» mūsu dienās. Tā aug un veidojas arī padomju apstākļos, jo tautas poētiskā dailrade dzīvos tik ilgi, kamēr vien dzīvos pati tauta. Protams, šodien darba tautas dailrade kvalitatīvi atšķiras no priekšpadomju folkloras, tā kalpo citiem uzdevumiem un izpaužas citās mākslinieciskās formās. Mūsdienmu mutvārdu dailradei jāpieņem arī stingru mākslinieciskuma kritēriju, un arī izlasē leņģerjami tikai tādi sacerējumi, kas gan ideoloģiski, gan mākslinieciski atbilst padomju cilvēka augstajām prasībām. Var apmierināties ar skaitā nedaudziem variantiem, bet tiem jābūt mākslinieciski pilnvērtīgiem.

Daudz ierosinājumu deva arī diskusijas dalībnieku norādījumi par dialektu, novecojušu valodas formu un germanismu pieļaušanu publicējumos. LPSR Zinātņu akadēmijas Istenais loceklis prof. Dr. J. Endzelīns uzsvera valodas pareizības nozīmi tautas dziesmu izdevumos. Plānotajā izlasē dialektu formas pārceļamas mūsdienmu literatūrā valodā, tomēr cenšoties saglabāt īpatnības, kas liecina par latviešu valodas attīstības gaitu. Šim darbam jāpieņem ar lielu uzmanību un precizitāti, jo tikai tad jaunais izdevums būs vērtīgs arī valodniekiem. LPSR Izglītības ministrijas Skolu zinātniskās pētniecības instituta direktore filoloģiskā zinātņu kandidate M. Gaile norādīja, ka mūsdienmu skolu jaunatnes valodu daži novecojuši vārdi un germanismi nespēs samaitāt, bet to saglabāšana sniegtu vērtīgas ziņas par attiecīgā laikmeta valodu. Arī PSRS Tautas mākslinieks E. Smilģis uzstājās pret dziesmu «tulkošanu» rakstu valodā, jo novecojušo vārdu, kā arī germanismu pārlabošana novestu pie vēsturiskās patiesības sakroplošanas.

Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas Etnografijas un folkloras instituta sarīkotā diskusija par tautas dziesmu publicēšanas principiem parādīja, ka Instituta darbinieki līdz šim veikusi nozīmīgu darbu un visumā pareizi plānojuši arī darba tālāko gaitu. Ar biedrisku kritiku un savu pieredzi latviešu folkloristiem daudz palīdzēja Maskavas un Leningradas biedri, kā arī kaimiņu republiku pārstāvji. Daudz deva arī citu zinātnes, mākslas un izglītības darbinieku izteiktās domas un norādījumi. Par galveno pozitīvo diskusijas ieguvumu jāuzskata vēsturiskuma principa izvirzīšana par pamatu tautas dziesmu izlases plānā. Šādā veidā nāksies korigēt izlases plāna projektu, paredzot pirmajos divos sējumos ievietot feodalisma laika darba, cīņas un sadzīves dziesmas, bet nākošos sējumus veļit tautas dailradei kapitalisma un socialisma periodā.

O. Ambajns

Mūžos saglabāts vēsturisks piemineklis

Leningradas tuvumā, Razļivas ciematā, atrodas visiem darbaļaudim dārgais piemineklis — koka šķūnis, kura būvniecība 1917. gada jūlijā no Pagaidu valdības okšķeriem slēpās proletariskās revolūcijas vadonis V. I. Leņins.

Pēc Lielā Oktobra uzvaras šo vienkāršo ēku pārvērtā par muzeju, ko ik gadus apmeklē simtiem tūkstošu ekskursantu. Taču kokamateriāli, no kā šķūnis būvēts, sāka pūt, let bojā.

Pirms pusotra mēneša šeit ieradās pieredzes bagāti restauratori. Šķūni-

pacēla augstāk un izlīdzināja. Zem tā izbūvēja cementēto pamatu, kas piešķir ēkai stabilitāti un pasarga to no zemes mitruma un ūdeņu iedarbības. Viss šķūnis — jumts, spāres, šķērs-sienas, logi, durvis — tika vairākkārt piesātināts ar īpašu šķīdinājumu, kas nodrošina koka izturību un saglabā pieminekli.

Sākot ar 6. novembri restaurētais un ar jauniem eksponātiem papildinātais muzejs Razļivā atkal pieejams ekskursantiem.

Pirmizrādes republikas teatros

LPSR Valsts Krievu Dramas teātris Iestudējis V. Minko satirisko komediju «Nenosaucot uzvārdus». Attēla: V. Gluchovs (Karpo Sidorovičs), S. Antipovs (Karpo Karpovičs), L. Kažuņaja (Diana), J. Voložajina (Sasko), T. Solodovņikova (Zaneks), V. Vajevska (Ivga), V. Lavrentjeva uzt.

Muzikalās komedijas teātri Iestudēta E. Kalmaņa operete «Silva». Attēla: E. Zveja (Edvins) un M. Zirdziņa (Silva), J. Lercha uzt.

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU SAVIENĪBĀ

Prozas sekcijā apsprieda V. Paegļa stāstus. Referents I. Muiznieks atzīmēja, ka jaunajam autoram ir nenoliedzamas prozaiķa dotības, kas vispīgāk saskatāmas stāstos «Divkauja» un «Tumsā», kuros diezgan labi iezīmēti dažu negatīvo personu raksturi. Padomju partizānu tēli turpretī neļēfāk neizceļas, tie ir bāli un schematiciski. Autors, pats būdams savā laikā padomju partizāns, gan pārzina faktisko materiālu, taču vēl nespej literārā darbā atveidot dzīlus, individualizētus partizānu-cīnītāju tēlus. Stāstos «Karoģi tornī» un «Saulē virs pilsētas» šie trūkumi jo sevišķi sajūkami. Te varoņi runā deklarātīvi, darbojas psiholoģiski nemotivēti, dialogi nav individualizēti. Arī otrais referents V. Bērce konstatē, ka V. Paeglim ir krietnas stāstnieka spējas. Savos labākajos darbos jaunais prozaiķis cenšas dziļāk un plašāk parādīt cilvēku attiecības. Tomēr V. Paeglim vajadzētu savas daiļrades teceres izvirzīt daudz drosmīgāk, novatoriskāk. Piemēram, viņa stāstā «Tumsā» risinātā tema latviešu padomju literatūrā ir jau pazīstama, un autors šai stāstā nekā jauna nav pateicis. Nepieciešams, lai attēlotajiem cilvēkiem būtu iezīmēti spīgri raksturi.

Atsevišķu stāstu sižetiskos, kompozicionālos un valodas trūkumus kritizēja V. Klīvers un Dz. Rinkule.

Bērnu un jaunatnes literatūras komisijas sēdē V. Ošņa noasīja plašu referātu «Par bērnu literatūras meistari-bas jautājumiem», kurā atzīmēja, ka šīnī žanrā pēdējos gados gūti ievērojamie sasniegumi, taču vēl joprojām bērnu rakstnieku darbos daudz trūkumu. Idejas, ko rakstnieki ierosina, ir gan labas, tomēr tās netiek mākslinieciski realizētas. Daudzi bērniem rakstīti darbi ir bālasinīgi, neinteresanti un samāksloti. Bieži vien tiek publicēti stāsti bez adreses, kas nerada īstu interesi ne pieaugušajiem, ne arī mazajiem lasītājiem. Lai uzrakstītu bērniem labu stāstu vai grāmatu, kas sasniegt savu mērķi, rakstniekam jāpazīst bērna dzīve visā pilnībā. Viņam jāstudē padomju pedagogija un psiholoģija, jāņem vērā lasītāja vecuma īpatnības. Bieži rakstnieki pārslogo stāstus ar daudzliem blakus momentiem, kas traucē sižeta spraigumu un mazina interesi, vai cenšas lasītājam savu ideju legalvot, neparādot to maksimālās tēlošanas pakāpē, izolē to no pārējās dzī-

ves. Stāstos nedarbojas pilnasinīgi, dzīvi pieaugušo tēli, rakstnieki izpušķo dzīves patiesību, liekot saviem varoņiem katru darbu ārkārtīgi ātri un viegli veikt. Pozitīvo varoņu tie bieži vien parāda kā staigājošu schemu, negatīvais varonis sliktos stāstos ātri izlabojas, pozitīvajam uz to iedarbojoties. Bieži grāmatās ir daudz darbojošos personu, bet nav raksturu, visi ir viens citam līdzīgi. Liels trūkums ir tas, ka bērnu literatūrā maz humora un veselīgu smieku. Ne mazāks trūkums — balles no asa konflikta. Lasītājs bieži vien jau sākumā zina, ar ko stāsts beigsies.

Arī valoda jāizkopj, jo tā ir pārāk pelēka, kancelejska. Jāmācās no klasiķiem, jāprot veiksmīgi izmantot tautas valodas milzīgās bagātības, atrast pareizo sižeta intonāciju. Atsevišķas referāta tezas V. Ošņa ilustrēja ar piemēriem no padomju bērnu literatūras darbiem.

O. Ģermanes koreferātā, kā arī pēc tam sekojošās debatēs, kurās piedalījās V. Branks, P. Zeile, A. Talcis, P. Vilpits un V. Kaupužs, tika izsacīti daudzi vērtīgi ierosinājumi. Atzīmēja, ka pavisam novārtā pamesta bērnu dramaturģija, maz mūsu kritiķi raksta par bērnu literatūras teorijas un prakses jautājumiem. Vairāki redzamākie rakstnieki, kas sekmīgi strādā šīnī žanrā, nemaz nepiedalās komisijas darbā.

Tulkotāju sekcijas sanāksmē filoloģijas zinātņu kandidate E. Priedēna referēja par problemām, kas izvirzās, tulkojot daļēdarus no angļu valodas. Apskatot pēdējā laikā latviešu valodā pārtulkotos C. Dikensa darbus, referente ar bagātīgu faktisku materiālu palīdzību noraksturoja angļu tulkojuma īpatnības un norādīja tulkotājiem ceļus dažādu grūtību pārvarēšanai. Debatēs par šo jautājumu piedalījās H. Ģintere, M. Sūmane, E. Klīne un R. Egle.

Pēc tam tulkotāji apsprieda unifikācijas problēmu. Runājot par latviešu rakstnieku darbu tulkošanu krievu valodā, J. Abizovs norādīja, ka tulkotāji daudzārt vēl nav skaidrībā par to, kā pārtulkotams tas vai cits vārds, jo nav nepieciešamas vienveidības dažu latviešu valodā īpatnēju jēdzienu un izteiksmes formu atveidošana krievu valodā. J. Abizovs izteica domu, ka jautājums par unifikāciju jāatrisina plašā atklātā diskusijā.

VALDIS KLĪVERS

MANS VĪRS

Satiriska skice

Paraugkafejnicu piepildīja daudzskanīgu balsu dūkoni un tējkarotiņu šķinda, kad pa atvērtajām durvīm pašapzinīgā gaitā, augsti paceltu galvu, ienāca vēl gados pajauna sieviete. Kosmetiskie līdzekļi, frizieris un pirmšķirīgs modes atelē bija paveikuši pie viņas lielisku darbu: tā izskatījās skaista un eleganta kā dārga lelle.

Telpas otrā malā pie pusdzdzertas kafijas tasītes sēdēja nenosakāma vecuma sieviete kārtas persona ar misinprāsas matiem. Skropstām — garām kā rakstāmspalvas — mirkšķinādama, krāsotām lūpām lāiski sūcot cigareti, viņa šķīrtīja greznī iesietu grāmatu.

— Kornēlija! — ienācēja zemā krūšu balsī iesaucās un, koka pazolēm pa grīdsegu klusi paukšķinot, ar gūdi labvēlīgu smaidīgu augstprātīgo izteiksmi seja mikstinādama, stēdzās pie sievietes ar misinprāsas matiem.

Kornēlija atrāva skatienu no grāmatas.

— Aldona, mīļā draudzene, kāds prieks! Piesēdies, mīļā, lūdzu! Kā tu šeit? Domāju: jau sen esi Sočos, subtropu naktis zīfo ēnu gūstā, klausies palmu šalkoņā pie Melnās jūras...

Kornēlija sapnaini piemiedza acis un manikīrētajos pirkstīņos graciozi pagrozīja kūpošo cigareti.

— Mans vīrs pašreiz raksta romānu. — Aldona cienīgi atbildēja un, nevēlīgi pagāinājusi ar balto zīemlīkšādas cimdus pāri no krēsla neredzamus puteklišus, svarīgi apstēdās. — Sestdien lasītāji varēs žurnālā iepazīties ar pirmo nodalu.

Kornēlijas krāsotās skropstas jūsmīgi nodrebēja.

— Aldona, āk, kā es tevi apskaužu! — viņa eksaltēti iesaucās. — Tagad visi runā tikai par tava vīra romāna varoņiem. Sūtiš uz redakciju glaimojošas atsauksmes. Gribēs tikties ar autoru, suminās viņu. Vārdu sakot: panākumi, slava, gods un nauda...

Aldona piespiesti pasmaidīja.

— Mans vīrs, mīļā Kornēlija, nav mantkārtīgs. Mēs esam estētiķi. Edgars, vadoties no realisma, vienmēr prātis izstudēt tipiskos apstākļus redakcijās. Viņa romānus drukā, kad tiem viens gais vēl tintes pudelē. Jā, Kornēlija, tā nav hiperbola. Lielam talāntam uzticas. Vēl vairāk! Redaktori manu vīru vajā, tikko padzirdējuši, ka viņš kaut ko jaunu lēcē. — Aldona atbildēja un ar valdonīgu žestu pasūtīja pienākusajai oficantēi: — Melnu kafiju un divus sausīņus!

Kornēlija uzmetā ātru skatienu Aldonas labi koptajām rokām, kuras rotāja platina sprādze, zelta rokas pulksteis un divi gredzeni ar turpat ķiršogās lieluma rubīniem.

«Estētiķi!» — viņa ironiski nodomāja un, savas domas slēpdama, žigli piebilda: — «Lielī cilvēki ir gaismas mūžīgi avoti», — kā teicis Tomass Karleils. Tā tas ir, mīļā, tā tas ir! Bet kā tu vari dzert melnu kafiju un ēst šos drausmīgos sausīņus?

Aldona nopūtās un ar pašmocekļa izteiksmi seja, delikāti divos pirkstos turēdama sausīņu, kraukstot nokoda tam stūrīt.

— Arī visskaistākajām rozēm ir dzeloni. Nedrīkst uzbāroties. Mans vīrs nomoka sevi ar šausmīgām domām, ka es varētu zaudēt slaido līniju. Grūti... Un ar visu to — vēl jānēsā šī franču korsete!... Bet ko tavs vīrs dara?

— Ak, ar manu vīru tīrās postis! Vienmēr un mūžīgi viņš aizņemts! Klīnika un operācijas, konsiliji un konsultācijas rajonos, visādas sēdes un apspriedes. Es viņu satieku tikai īsu nakti meļumīgi. Izrādās: viņam svarīgākas par mani ir šādas tādas aklās zarnas, visāda kalibra iekšēji un ārēji audzēji, lauztas un mežģītas kājas... — cītīgā ārstā sieva ciešanu pilnā balsī žēlojās. — Kas tad viņam! Viņam operācijas notiek uz minūti paredzētajā laikā, bet man — man pie šuvējas jāgaida stunda, divas, trīs... pie frizieres — tas pats!

— Jā, jā, tiesa! Man nav ne par matu labāk, — Aldona saprotoši palocīja galvu.

— Bet viņš, pārnācis no darba, — Kornēlija turpināja, — pūš un sten,

rāda tādu seju, it kā būtu vezumu vilcis. Pukojas, kāpēc nav vakariņu. Padomā tik! Vai es esmu kāda gašreģe?

— Tavam vīram derētu iegādāties savu mašīnu. Tā viņš ietaupītu daudz laika... — un rakstnieka sieva viebdamās nokoda sausīņam otru stūrīt.

— Mans vīrs, diemžēl, nevar veikt savu darbu, dzīvi vērojot caur automašīnas logu.

Aldona ledzēra mazu malciņu kafijas.

— Jā, to dažkārt pārmet mūsu vispārattīstītiem rakstniekiem. Bet tā ir nenovīdība. Neapdāvināto skaudība. Vai, kā tautas paruna saka: «Nevalno spoguli, ja pašam mūlis šķibs».

Šīnī brīdī kafejnicā smagnēji kā nīlzīrgs iepeldēja pēc stipra odekolona smaržojoša sieviete. Viņa bija gērbusies spīgri zaļā, ultramoderna piegriezuma kleitā, ar tīkpat «aktuālu» frizūru, kas atgādīnāja galvā uzbāztu bļodīgu.

— O dārgās meitenes! — sieviete dobi izdvesa un, pienākusi gaidīnam, kur brokastoja Aldona un Kornēlija, atkrita klēslā.

— Hermīne, draudzene, no kurienes tad tu — tāda stēgā? — Kornēlija iesaucās.

— O dārgās! — par Hermīni nosauktā izdvesa. — Jau sešto dienu skraidu pa komisijas bodēm. Meklēju saviem repinčiem samta kamzoliņi ar zvanīņiem. Vai jūs, dārgās, nezināt, kas tādas lietinas pārdod? Maksātu katru cenu... Oficantīn, tābi ātri kafiju ar krējumu un četrus «bišu dūrienus». Brrr, kas par karstumu!

Mans vīrs gan saka: «Hermīn, stūrē uz jūrmalu!» Bet ko es tur viena ar suniēm lai sadaru? Mans vīrs šogad noīrējis vasarnīcu tirajos džungļos. Ne tur kādas sabiedrības, ne izpriec! Meitenes, dārgās, vai nezināt kādu tīrīgu un uzticamu istabēni, kas sunišus mīl? — Kur liki savu Martu?

— To lāckāju? Izsviedu ārā ar visām peķēm. Padomājiet tikai! Dzīvīnī sasāpējās vēderiņš un viņš zem tachtas mazliet... Nu un šī manu sunīti, manu mīluli, grasās sist ar netīru grīdas lupatu! Nabaga kūstontis līdz nāvei pārbijās. Labi, ka es pati biju tuvumā! Es viņai tad arī pateicu: tāda nekultūrala, mežonīga attieksme pret dzīvniekiem bija pieļaujama buržuāziskās iekārtas apstākļos, bet šodien — nu nē! — Viņa dziļi ieelpoja un, izņemusi kabatas lakatiņu, noslaucīja sviedru lāsītēm norasoto seju.

— Meitenes, rīkosim šovakar mazu, trokšņainu pikniku. Ja esat ar mieru, vēlāk piezvanīsim vīram. Viņš savam šoferim līks mūs ar «Zīmu» aizraut uz vasarnīcu...

— Ko tu, Hermīne? — Kornēlija ieplēta acis. — No kura laika tad jums pašiem ir sava mašīna un šoferis? — Kā no kura? — Hermīne ar dakšīnām šķērēja atnestās maizītes un sviedra pa gabaliņam mutē. — Mans vīrs tagad taču ir tresta pārvaldnieks!

— Hermīnes priekšlikums jāpārdomā, — lietiski sacīja romānu rakstnieka sieva. — Vienos man jābūt pie šuvējas, trijos — pie pedikīres kosmetiskajā salonā un piecos, jā, piecos, pareizi — būtu gandrīz vai aizmirsusi — jābūt pie skolotāja.

— «O, sancta simplicitas!» — sacītu mans vīrs. Tu, ievērojama cilvēka sieva, mācīes? — Kornēlija vai salēcās.

Hermīne apjukumā ar pirkstiem ie-bāza mutē pēdējo kumosu «bišu dūriena».

— Meitenes, tas taču ir briesmīgi garlaicīgi — mācīties!

— Tomēr patīkamāk, nekā akurati katru ritu deviņos ierasties kaut kur kādā kantorī, — Aldona atzinās un atmaiga pēkšņā vajstīdībā. — Galu galā, ko es varu darīt? Mans vīrs jau institūtā visu nokārtojis. Es būšu neklātenes studente. Un svarīgāks jau nav mācīšanās... Manam vīram tad kurš katrs niekalbīs nevarēs vis ar pirkstu acis bakstīt, ka viņa sieva neko nedara.

Kornēlija bija kļuvusi domīga.

— Hm, laikam tāpēc mans vīrs grib mani uz pusslodzi un puslugu iekārtot

mūsu arod biedrības bibliotēkā. Tagad es sāku saprast, kāpēc viņš tā rūpējas. Hermīne smagi nopūtās.

— Nabadzītes, dārgās meitenes, es jums jūtu līdz... Bet ar sevi es tādus eksperimentus gan neatļautu. Tad jau labāk šķiros... — un, ielējusī mutē pēdējo kafijas lāsi, Hermīne kā dzelī pietrūcās kājās. — O, dārgās, es lidoju!

Grīdai šūpojoties, lielā steva izli-goja ārā.

Pēc brīža kafejnicā viegliem cīla-viņas soliem ietilpināja būtne vasarīgā gērbā, vīrs kura bija uzvilktā biezā, sārta, pūkaina vīlnas auduma plata jaka, ar divām sudrablāpsu ādām pārpleciem. Galvā tai bija koši sarkana filca cepurīte, kas līdzinājās konservu kārbīnai. Pamanījusī Aldonu un Kornēliju, ienācēja taisnā ceļā metās pie draudzenēm.

— Re, kur var satikt vecas skolas biedrenes! — viņa iesaucās. — Nāvisi cēli, ka es jūs sastopu! Iedzēsim «piecas zvaigzītes», a? Mēs vakar mazdrusciņ papļostojām. Plezīrs, es saku, nevis prasti batoniņi. Es stēdzos! Universalveikalā pēcpusdienā būšot kaprona zeķes ar melno pēdu, — viņa bēra vārdus un ar pierastu kustību atsvieda pāri piecam noslidējušās sudrablāpsu sirmās galvas. — Elišķīgi karsta dien-pa!

Abas draudzenes augstprātīgi pasmiņēja.

— Sariote, es skatos, tu esi kļuvusi īsta dāma, — Aldona pirmā ierunājās. — Tavs vīrs taču joprojām vēl strādā par ekspeditoru maizes fabrikā.

— Jā, bet viņa rīcībā ir «gaziks», gudrs šoferis, divpadsmit maizes veļkali, kam tas piegādā preci, un divdesmit sešas maizes izstrādājumu šķirnes. Plus — pāris šīverīgi ceptuves vadītāji, daži saprātīgi veikāļveži un atjautīgas pārdevējas... Mēs būvējam māju Carnikavā, — un Sariote atkal atmēta pāri piecam sudrablāpsu galvas.

— Mums, jaunkundzīt, — viņa telcā, pienākušajai oficantēi, — atnesiet pudelīti konjaka, citronu un no katras zortes pa simt gramiem cēlu cepumiņu... tikai to labāko!

— Bet ko tu pati, Sariote, dari? — Kornēlija gribēja zināt.

— Kas man jādara? Mans vīrs darā manā vietā. Es dzīvoju: kurorti, izbraucieni, jautra sabiedrība, danči...

Viņām sarunājoties, kafejnicā ienāca glīta sieviete, ar kupliem, kastaņbrūniem matiem, vienkāršā vasaras tērpā. Pārsteigta, ka visas vietas aizņemtas, viņa nogāldīdama palika stāvot.

— Biruta! — pamanījusī ienācēju, iesaucās Kornēlija. — Nāc pie mums, šeit ir viena brīva vieta. Kāpēc tevī tikpat kā neredz? Sariote, ielej viņai glāzīt! Mēs te mazliet patenkojam par dzīvi un... saviem vīriem...

— Tu tāda bāla, saulīti neredzējusi, — Aldona līdzjūtīgi pteizmēja. — Iedzer gan, tas valgos iedzen sārtumu.

— Paldies, nevaru, — Biruta atteicās. — Es tikai uz brīdi. Sorīt neiznāca laikā mājās pabrokastot.

— Biruta, tu baltais klingerl! Dzer, ka tev sāka. Es maksāju! — Sariote iesaucās. — Tu nekad neesi tā īsti pastāstījusi, kā tev klājas.

— Kā klājas? — Biruta mīrkli vilcinājās. — Labi. Strādāju, mācos, Sariote smagi nopūtās.

Kornēlija, vērodama Birutu, aizsmēķēja jaunu cigareti.

— Tad jau, mīļā, kā teikt, dzīvīte tev tomēr diezgan garlaicīga?

— Bez šizēta! — rakstnieka sieva ptemeta, bet, atskārtusi, ka pateikusi to nevietā, stēdzīgi piebilda: — Bet ko tad tavs vīrs?

— Mans vīrs un es uzskatām, ka cilvēku vērtību sabiedrībā nosaka darbs. — Biruta nopietni atbildēja. — Un tāpēc mums garlaicīgi nav. Mēs abi strādājam un mācāmies neklātenē: viņš studē ekonomiku, es vēsturi... Vakar aizstāvēju vēstures zinātņu kandidātes disertāciju. Būšu mācības spēks universitatē. Bet ko jūs, sievas, esat paveikušas?

Grāmatu ilustratoru darbu izstāde

12. novembrī Maskavas mākslinieku namā atklāja grāmatu ilustratoru darbu ceturto izstādi.

Izstādes zālēs izvietots ap 600 grafiku un zīmējumu.

Lielākā daļa eksponēto darbu veļtīti padomju tematikai. Uzmaniību salsta A. Morozova ilustrācijas Majakov-

ska poemai «Vladimirs Iljičs Leņins». Mākslinieks A. Korotkins ilustrējis Makarenko «Pedagoģisko poemu». Tās ir pirmās ilustrācijas šim populārajam darbam. Izteiksmīgi ir O. Vereiška zīmējumi Solochova «Klusajai Donai» un B. Markeviča zīmējumi Ostrovska romanam «Kā rūdījās tērauds».

Nozīmīga vieta ierādīta bērnu grāmatām. Daudz tautas humora ir A. Karpnevska zīmējums Puškina «Pasakal par popu un viņa kalpu Baldu» un P. Sokolova Skajas lāsējumiem P. Jeršova pasakai «Zirdziņš-kuprainītis».

Daudzu mākslinieku darbi ilustrē tautas demokrātijas valstu rakstnieku darbus.

FR. ROKPELNIŠ

BLAUMANA ATGRIEŠANĀS

„Jaunais gars“ Akademiskajā Dramas teātrī

Kad beidzas izrāde, tās pirmais vērtējums rodas tajās nedaudzajās minūtēs, kamēr skatītāji plūst uz izeju, aiziet līdz trolejbusa pietānei, līdz ielu krustam, kur pazīnas atvadas, lai dotos katrs uz savu pusī. Vieni vēl piliņi izrādes iespējā, ko nav iespējams pārklāt citas domas. Ja izrāde patīkusi, viņi grib pateikt savu vērtējumu, atkārtot dažus prātā iekritušus labus teicienus, vai arī strupī izmest pāris vārdus; ja izrāde nav patīkusi, šis pirmais vērtējums parasti ir galīgs un nemaināms, nekādas recenzijas, kas apgalvotu pretējo, nespēj te līdzēt. Izrāde sāk ilgā mūžu vai arī drīz nozūd no afišām atkarībā no šī pirmā vērtējuma.

Kad beidzas R. Blaumaņa lugas „Jaunais gars“ izrāde Akademiskajā Dramas teātrī, teātra priekšelpu, kāpnes, apkārtējās ielas tūlī piepilda spraiga, pacilāta čaloņa, ļaudīm gribas vēl tepat pārbaudīt savus iespaidus, viena apsāktu teikumu pārtrauc un turpina otru — tās ir dārgas, labas minūtes, ko teātra ļaudis sen iemācījušies augstu vērtēt. „Ja es būtu bagāts...“ — kāda skatītāja atdarina Čiruļu Annas repiku, priecādamās par Olgas Lejaskalnes spilgtu teļojumu. Cits dedzīgi apgalvo, ka Eleonora Dūda katrā ziņā kļūs par ievērojamu aktrisi... un neviens ar viņu nestrīdās. Daudzi priecājas par ilgi gaidīto satikšanos ar seno paziņu Abramam, citi lāga nesaprot, kā P. Čepurnieks tik sulīgi varējis notēlot bramanīgo budzi Vilku. „Neaizmirsti, ka tas ir Blaumanis...“ — kaimiņš viņu pamāca. Turpat visus aktierus pieņem šīs sarunas, izsakot izrādes kopīgo vērtējumu un skatītāju prieku par Blaumaņa jauno atgriešanos Rīgā.

Tā ir otrā Blaumaņa luga, kas pieredz jaunu iestudējumu uz padomju teātra skatuves; kur trešā, ceturtā, piektā? — runā skatītāji. Garumā ievilkusies šī atbilde, gausi mēs dramaturģija vērtējam un apgūstam klasikas mantojumu.

Dažreiz arī neprotam to apgūt. Pirmajos pēckara gados Dramas teātris spēlēja agrāk iestudēto Blaumaņa lugu „Pazudušais dēls“, vēlāk to iestudēja arī Teātra institūta otrās izlaidums. Abas izrādes nevarēja apmierināt; un nevarēja tāpēc, ka te nebija pat mēģināts Blaumaņa darbam dot vienīgi pareizo realistisko tulkojumu — parādīt šajā lugā Krustīņa (un arī pašā Blaumaņa) vēl līdz galam neapzināto, bet jau dzimšu protestu pret patriarhālās lauku mājas likumīgajiem tikumiem, kuros istam cilvēkam jānoslēpst vai arī jānokļūst neceļos, ja tas nespēj no šīs apkārtnes izrauties. Tai vietā mēs, gluži pretēji, redzējām centīgi pasvītrotu vecās lauku dzīves idealizāciju (pulksteņa dāvināšanas skats u. c.).

Daudz runāts par „Indrāniem“. Atminas lielos aktierus Aleksi Mierlauku, Bertu Rūmīci, visas izrādes māksliniecisko spēku. Kas biedē tagad iestudēt šo lugu? Iedomā, ka „Indrāniem“ var būt tikai viens un vienīgs traktējums, kādreiz gadsimta sākumā atrasts un nodots tālāk nākamajām paaudzēm ar stingriem testamenta noteikumiem — neko nemainīt. Bet ne tā mēs saprotam klasiskā mantojuma apgūšanu. Ikviens klasikas darba iestudējumā socialistiskā realisma teātri taču nenovēršami ienāks šodienas cilvēka — padomju mākslinieka attieksme pret tēlotā notikuma ideju, kādreiz idealizētais mums šodien līksies nederīgs vai naivs, un tā arī tas jāparāda, kādreiz neievērotais šodien mums kļūs svarīgāks, progresīvāks, patiesāks, ko autors dzīvē novērojis, un tā arī tas jāparāda. Tikai tā mēs beidzot nokļūsim pie tās, neviltotā, patiešām, vienmēr aktuālā Rūdolfa Blaumaņa.

Pamācīši pasekot, kā „Jaunā gara“ jaunajā iestudējumā Alfreds Amtmanis-Briedītis atrisinājis šādu uzdevumu un kā mūsdienu skatītājs uztver vairāk nekā 60 gadu atpakaļ uzrakstīto lugu, kad to izrāda padomju teātris.

Blaumanis šajā lugā visā nopietnībā (ar Jāņa mātes vārdiem) grib iegaivot, ka „naujai alaiž lēlīd jauns gars“, ka tas izpostā lauku sētas idilisko dzīvi, ka savā galējā konsekvencē tas rada dedzinātājus, slepkavas, mantrāšus un ka pret to jācinās ar veco labo lauku piesaukšanu. Ar baznīcas zvaniem un dieva slavināšanu Blaumanis beidz lugu, kad „Jaunais gars“ beidzot izdzīst no Čiruļu mājām.

Blaumanis domājis, ka Mantrausis ir lugas galvenais tēls (programmas grāmatā tā domā arī Amtmanis-Briedītis), kurā visatbaidošāk parādīta naudas postošā vara. Taču, būdams īsts, paties

realists, Blaumanis apulcinājis lugu tik daudz raksturīgu tēlu un dzīves novērojumu, ka kopumā mēs dabūjam patiesu ieskatu latviešu lauku dzīvē pagājušā gadsimta beigās, kad laukos sāka veldoties kapitalistiskā saimniecība, kas bez žēlas aizmeta malā vecās patriarhālās normas un radīja pirmo plešņu kulaku paaudzi, no kuras vēlāk nāca gan Ulmaņa aizsargu bandas, gan vācu fašistu kaipi — tautas bēdes. Annas tēla Blaumanis šos ledīgus parādījumus ar lielu realistisku spēku, un tieši te pirmā kārtā rodama senās lugas aktuālā nozīme.

Ar asu, nesaudzīgu satiru atklādams „vienas dienas muļniecību“ Annas īsto raksturu, tāpat šo līniju iezīmēdams arī Vilku, Lapsas, Pietera, Abramam tēlos, Blaumanis lugas beigās atkal lūko visus samierināt, — bet tas jau nāk par vēlu, tēlu loģika izrādās pavisam cita.

Te Amtmanis-Briedītis, par savu taisnību pārliecināts, iet drošu un pareizu padomju režisora ceļu — aizvada un atstāj lugas tēlus viņu dabīgajās, vienīgi iespējamās attiecībās. Ieva nevar krist Annai ap kaklu un mīklī visu pledot — to rādīs laiks, viņa saka. Jāņa māte nevar slavēt dievu — nekas vēl nav beidzies, pašas lielākās nelielības vēl priekšā. Tēlu attīstība luga un izrādē iet uz šādu iznākumu. Tas ir Blaumanis savā istajā, patiešām, izskatā.

Vajag rūpīgi izlasīt un vēlreiz apspriest visu Blaumanis, lai tiešām vērtīgi, realistiski, patiešām šo drīzāk sapemtu mūsu teātri un pasārdarbības kolektīvi. (Līdz pasārdarbības kolektīviem metodiskas vēstules veidā vajag aizvadīt Akademiskā Dramas teātra iestudējuma „Jaunais gars“ pieredzi, lai šo Blaumaņa lugu prastu pilnvērtīgi izrādīt ikviens dramatis kolektīvs.)

„Jaunā gara“ iestudējumu teātra kolektīvs sniedz augstā mākslinieciskā gatavība. Lai te atmināties, ka Blaumaņa realistiskajai dramaturģijai bija liela nozīme vairāku izcilu latviešu skatuves mākslinieku audzināšanā. Arī tagad Blaumanis turpina šo darbu — ar savu bagāto tautas valodu, skaidri iezīmētiem raksturiem. Aktierim labi dzīvot un darboties Blaumaņa lugās, tāpēc ka visi viņa uzdevumi loģiski, tēlam raksturīgi. Mēs atceramies, ka vēl nesen Lidijs Freimane Kristīnes lomā mūsu acu priekšā izauza par izcilu aktrisi. Blaumanis daudz palīdzējis aktieriem arī šajā iestudējumā.

Par īsti labu šoreiz uzskatāms lomu sadalījums, tāpēc arī visi lugas tēli kopīgi uztur izrādes augsto līmeni. Izdalās Olga Lejaskalne spilgti uzrakstītā, talantīgi izveidotā Annas lomā. Viņas gaita un rīcība strauja, asa, nesaudzīga, brīžiem segta ar likulību, pēc sava labuma dzīdamās, viņa ne mīklī nešaubīdamās gatava sabradāt cita mūžu. Laba vieta pirmajā cēlienā, kur Anna dabū zināt par Andrieva un Ievas precībām — viņas apraudāšanās te reizē izteic likulīgu prieku un niknu sašutumu, tāpat arī spoži notēlotais skats, kad viņa uzzina par Iļelo vīnestu. Vietām Olga Lejaskalne tomēr pietiekami neizdala svarīgāko, piemēram, jau minētā replika „Ja es būtu bagāta...“, kur izteikta visa Annas likulība un dzīves jēga, noskan it kā starp citu, jo galvenā viņas vērtība te veltīta brokastīm.

Savdabīgu, gluži jaunu nokrāsu šajā izrādē ieguvusi Jāņa māte, kuru agrākajos iestudējumos ar visu nopietnību uzskatīja par lugas morāles izteicēju. Šodienas skatītāja acīs Jāņa māte kļūst par sava laika cilvēka aprobežotības tēlu, gluži konkrētu, realistisku, jo tādi bija, tādi dzīvoja. Nemaņīgs

palicis pāri viņas sašutums par tādām cilvēkiem, kāda kļūst Anna, un Mirdza Smitchene kā vienu, tā otru tēla izlīmī sniedz labi, patiesi.

Jānis pats vēl īsti neapjauš savu vietu dzīvē, tā ir kaut kur vidū starp māti un Annu, vairāk mātes pusē, kaut arī viņš labprāt un bez kavēšanās sētos muļniecā rātos, Karps Klēnīks rāmiem, atturīgiem vīcieņiem gludi zīmē šo tēlu, ko vietām gribētos gan redzēt satrauktāku, īpaši beigu skatā.

„Jaunais gars“ reizē ir dziļas liriskas, skaidras, patiesas mīlestības apvīti dzīves stāsts par diviem lauku jauniešiem Andrievu un Ievu, kurus tikko nesabradā „ritdienas muļniecība“ Anna. Ja sākumā Arnolda Liniņa teļojums radīja bažas un iebildumus tēla nevairīgā rakstura dēļ, tad tālākajās izrādes Andrievs kļuvis virsīgāks, krietni tuvāks priekšstatam par darba cilvēku. Ievas loma ir jaunās aktrises Eleonoras Dūdas ļoti nozīmīgs sasniegums. Jau bija minēts Pēteris Čepurnieks spilgti notēlotais bramanis Vilks, talantīgi Irene Pabērza veido paputējušo saimniecību, Annas māsu Līzi, dabū asprātīgas izdomas maskā un darbībā Kārļa Strādera Pieterim, Eriks Britiņš Jura lomā veiksmīgi apvieno saimnieciskā dzimšanas ar vēl galīgi nesagādāta cilvēka patiesu sirdi, Maiga Grīnberga radījis ļoti pievilcīgu Jankas tēlu. Saimniekam Lapsam arī autors nav devis kaut cik svarīgāku uzdevumu, tāpēc Reinholds Puris lūko padarīt šo tēlu ledarbīgu ar zīmīgu ārējo izskatu, ar viltīgu smīnu.

Vienu no grūtākajiem uzdevumiem — Mantrausis lomu ar labām sekmēm veic Konrads Kvēps. Abramam tēla Voidekars Svares pārliecinoši noskaidro, ka nekādas „Abrama problēmas“ šajā Blaumaņa lugā nav, vajag vienīgi lomu patiesi notēlot, droši iezīmējot arī akcentu, dodot raksturīgus žestus, ne būt neidealizējot šo sīktirgoni.

Otrā cēlienā sākumā uz skatuves viesa tēlu galerija — Čiruļu kaimiņi, lauku ļaudis, tūlī izdalās Pieteris, ap kuru nopemas māte. Pārējo nodarbības mazāk interesantas, rodas tukšuma sajūta, skats neapjaušami stiepts. Nav arī loģiski, ka muzikanti spēlē otrā istabā (vispār „orkestris“ ļoti izteiksmīgs). Īsta spraiguma trūkst arī pirmā cēliena sākumam, kur garumā ieviecas Ievas un Andrieva „spēles“.

Izrādē labi iederas Irenes Strodes iestudētās dejas un rotas. Eduarda Svāvieša dekorācijas dod pārliecinošu, visos kaktos „apdzīvotu“ lauku mājas istabu un pagalmu mēnesnīcā.

Rūdolfa Blaumaņa atgriešanās notikusi ļoti sekmīgi. Vajag turpināt sākt darbu latviešu klasikas apgūšanā, darot aizvien bagātāku mūsu teātru repertuāru.

LITERATURAS INSTITUTA DIPLOMDARBI

M. Gorkija vārdā nosauktajā literatūras institūtā Maskavā sākusies neklāstienes nodaļas izlaiduma diplomdarbu aizstāvēšana.

Uz diplomdarbu aizstāvēšanas sesiju jaunie literāti lebraukuši no visām padomju zemes malām — no Ukrainas, Turkmēnijas, Tatarijas, Čuvašijas, no Molotovas, Vladimiras, Armaviras, Čeljabinskas un citām pilsētām. Diplomandu vidū daudz maskaviešu.

Vairāku neklāstienes nodaļas beidzēju vārdi padomju lasītājam jau labi pazis-

tami. I. Iroņņikova (Maskava) kā diplomdarbu iesniegusi savu Valentīnai Čiršanovai veltīto dokumentālo stāstu „Čeļa sākums“, dzejnieks A. Kovu-sovs (Turkmēnija) — dzejoļu krājumu „Karakumu rīts“, V. Fjodorovs-Osiņins — pēckara Vācijas dzīvē veltītu dzejoļu krājumu „Ziedi un pelni“, kurā ietilpst sešdesmit seši dzejas darbi (daļa no tiem publicēti žurnālā „Znamaja“), dzejnieks V. Truchanovs (Stalino) — dzejoļu grāmatu „Donbasa jaunība“.

Diplomdarbu novērtēšanā pieaicināti pazīstami prozaļki, dzejnieki un kritiķi. Pirmajās sēdēs līdztekus eksaminācijas komisijai, kurā ietilpst J. Dolmatovskis (priekšsēdētājs), V. Ažajevs, M. Lukopins, L. Sobolevs, V. Ljidsins, S. Smirnovs, N. Zamoškins, piedalījās arī B. Agapovs, P. Antokoļskis, V. Lugojskojs, S. Narovčatovs, G. Medinskis, V. Poltorackis, S. Babeniševs, A. Karcevs un citi.

Komisija apspriedis divdesmit sešu autoru darbus.

J. OZOLS

Tulkojumu kritika

Starp padomju oriģinālo un tulko to daļliteratūru nav atšķirības šo literatūru uzdevumos, bet pastāv gan atšķirība to līdzekļu apjomā, ar kādiem oriģināldarba autors un tulkojājs šos uzdevumus sasniedz. Tiklab mūsu oriģinālā, kā arī tulkotā daļliteratūra ir ideoloģiski cīņas ieroci, kuru uzdevums sekmēt socialistiskās iekārtas nostiprināšanos, tuvināt komunisma uzvaru, ravēt no cilvēku apziņas kapitalisma laiku nezales un pareizā gaismā rādīt pagātnes notikumus.

Oriģināldarba autors to sasniedz, radot jaunas mākslas vērtības, tulkojājs — radoši atveidojot tulkojamā valodā jau pastāvošas, cita autora citā valodā darinātas mākslas vērtības. Bet viņi abi to sasniedz, iedomā vienu ceļu — ar mākslinieciskiem izteiksmes līdzekļiem emocionāli ietekmējami lasītāju. Mākslinieciskie izteiksmes līdzekļi ir oriģināldarba autora un tulkojāja darba kopīgais elements. Ideju, tematiku, kompozīciju, slēztu, visu to tulkojājs saņem jau gatavu no oriģināldarba autora, un šī ziņā tulkojājs tam pakļaujas pilnīgi. Neatkarību tulkojājs atgūst vienīgi izteiksmes līdzekļu lietošanā valodu leksisko, sintaktisko, jidiomatisko atšķirību dēļ. Nav divu valodu, kur vārds tieši segtu vārdu, teikums teikumu, paruna parunu utt.

Līdz ar to ir noteikta arī atšķirība starp oriģināldarba un tulkojuma kritiku. Tulkojumu kritikas darba lauks ir šaurāks, tajā galvenokārt ietilpst tulkojuma ideoloģiskās un emocionālās ietekmes vērtējums, salīdzinot ar attiecīgā oriģināldarba ietekmi un balstoties uz oriģināldarba un tā tulkojuma lieto to izteiksmes līdzekļu analīzi. Mūsu tulkotās literatūras lielā un atbildīgā uzdevuma apmierinošai veik-

šanai tulkojājiem jābūt talantīgiem, ar dziļām marksisma-jepinisma, ar plašām vispārējām un valodu zināšanām, ar labi izkopto amata prasmi un ar bagātīgiem mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem. Ja visa tā nav pietiekami, tad tulkojājs nespēj izveidot tulkojumu tikpat ledarbīgu, kāds ir attiecīgais oriģināldarbs, nespēj atveidot ar tikpat ledarmīgiem izteiksmes līdzekļiem, kādi ir oriģināldarbā, tad tulkojums, salīdzinot ar oriģināldarbu, ir bāls, neinteresants, bez mākslas darbam piemērota valdzinājuma, tad tulkojumā dažkārt ir pat burtiskums, satura apāmības, pārpratumi, gramatiskas kļūdas, tad tulkojājs dziļam oriģināldarbam pārāk redzami uzspiedis savu, bieži vien pelēcīgu un nelieteksmīgu zīmogu. Tad starp tulkojuma uzdevumu un tā izpildi ir radusies pretruna, un paveras darba lauks kritizēšanai. Tā konstatē pretrunu starp uzdevumu un realizējumu, atsedz šo pretrunu un rāda ceļu tās novēršanai.

Tieši mūsu republikā tulkojumu kritika ir ļoti plašs darba lauks: Padomju Latvijā no katrām desmit grāmatām sešas ir tulkotas grāmatas. Mūsu republikā latviešu valodā tulko daudzus labākos padomju un citu tautu literatūras darbus, krēvu valodā tulko daudzus labākos latviešu klasiskos un gandrīz visus labākos padomju laika literatūras darbus. Tulkojumu kritika ir svarīgs līdzeklis tulkojumu līmeņa celšanā, un līdz ar to uz kritiku guļstas sava daļa atbildības par tulkojumu pašreizējo stāvokli.

Ja tulkojāja valodas zināšanas ir tik nepilnīgas, ka manuskriptā izbāstītas gramatiskas kļūdas, tad kritika ir spiesta runāt par šo trūkumu, jo nevar prasīt, lai kritizētājs pāietu ga-

rām tik „necīlā“ lietā kā gramatikā! un pievērstos „cilvēcām problemām“, iekām tulkojājs pats vēl nav apguvis valodas elementārās normas. Mūsu tulkojāja literatūra bija laikposms, kad gramatikas ignorēšana bremzēja tulkojumu kvalitātes celšanu. Toreiz pret šo trūkumu skarbi vērsās kritika, lielāko tiesu gan tulkojāju sekcijas sanāksmēs. Izšķirošu triecienu necienā pret gramatikā deva marxisma sakaušana valodniecībā. Tagad šis jaunums ir pārvarēts, un ar gramatikas ignorēšanu nevienš tulkojājs vairs nedziļojas. Šobrīd tulkojumi ar gramatiskām kļūdām netiek tālāk par redaktora galdu. No turienes tiem ir tikai viens ceļš — atpakaļ pie nevēlīgā tulkojāja.

Ja tulkojumā ir satura pārpratumi, nepareizi tulcoti vārdi, ja šīs aplamības draud ietekmēt tulkojuma kvalitāti, tad kritika ir spiesta runāt arī par šo trūkumu. Mūsu tulkojumu lielum lielāji vairumā šī kaite ir pārvarēta. Tulkojāju rūpība un kvalifikācijai vēl vairāk ceļoties, var gadīties, ka jau tuvākajā nākotnē tulkojumi nesagādās kritikai ērto iespēju runāt par dažiem nepareizi pārtulkotiem vārdiem un ar to kritizēšanu uzskatīt par paveiktu. Precīzi un pareizi atveidots saturs ir nediskutējama prasība, kas vērsama arī pret daļdarba tulkojumu, taču šeit tā nav ne vienīgā, ne galvenā prasība, kā tas ir, teiksim, zinātniskā vai tehniskā darba tulkojumā. Daļliteratūras tulkojums no citiem tulkojumiem atšķiras tieši ar to, ka saturs pausts ar mākslinieciskiem izteiksmes līdzekļiem, jo tikai tie pleškrī darbam glezināšanu, tikai tie var emocionāli ietekmēt lasītāju un ierosināt viņa fantāziju. Ar mākslinieciskiem izteiksmes līdzekļiem sākas tulkojājs mākslinieks, bez tiem ir tikai tulkojājs amatnieks.

Daļdarba tulkojumā aprobežoties ar kļūdaini pārtulkotu vārdu vai burtiski pārceltas jidiomas samedīšanu nozīmē iet vieglāko ceļu, nozīmē aiz atsevišķā nesaskatīt galveno, nozīmē aiz kokiem neredzēt mežu. Galvenais ir un paliek kopīgais devums, kopīgais iespaids. Sīkumu medīšanas tendence dažkārt vērojama Rakstnieku savienības tulkojāju sekcijas sanāksmēs, piemēram, šā gada pavasarī, iztīrējot Jūlija Vanaga veikto L. Tolstoja romāna „Anna Kareņina“ tulkojumu. Kritizētāji, aplūkojot mākslinieciski vērtīgus tulkojumus, dažreiz kļūst nevarīgi, nesakata ne valodas bagātību, ne tās brīvo plūdumu, ne tulkojumā jaušamo oriģināldarba noskaņu, bet nopūlas, meklēdami šķas kļūdas. Labus tulkojumus iztīrējot, arī kritizētājiem jāpākapjas augstāk. Tad redzes loks kļūst plašāks, un apvārsnis pavirzās tālāk.

Ja tulkojājam trūkst pieredzes un amata prasmes, ja viņa izteiksmes līdzekļi neizkopti, ja viņam nav dzirdīgās ausis pret tulkojamā valodā svešiem teicieniem un teikuma uzbūvi, ja viņš neprot allaž būt modrs pret pārmerīgu oriģināldarba ietekmi, ja viņa pietate pret oriģināldarbu īstenībā ir verdziskums, tad tulkojājs ieslīd burtiskumā. Pret burtiskumu, kam vairs nav atsevišķu nejausību rakstura, aizvien ir bijis jācinās kritikai un arī turpmāk būs šād tād jācinās, jo šī ir jaunu tulkojāju kaite un dažreiz arī paviršu vecu tulkojāju slīmība. Kur valda burtiskums, tur nav mākslas, tur ir burtiski pārtulkotus jidiomas, tur ir nesaprotami teicieni, kas, pārceļot atpakaļ oriģinālvālodā, veido sakām-vārdus, tur ir neveikla, kokaīna, sliktākās markas valoda, kas jau iesaukta par „tulkojāju valodu“.

Burtiskums rada lasītāja neizpratni, ignumu, smīnu, smaidu vai skaus smieklus, bet daļdarbu jau neizdod tādēļ, lai lasītāji šausminātos vai amī-

zētos par burtiskiem teicieniem. Ja tulkojuma izkaili seviski izdevušies burtiskumi, ja tur ir „plūmju eļļa“ („сливное масло“) vai „fakti uz gīmjas“ („факты на яму“), tad tie var sagandēt visu tulkojumu, sagraut darba noskaņu, un tulkojums zaudēs savu galveno ieroci, tulkojums neietekmēs lasītāju tāpat kā oriģināldarbs, bet pavisam citādi. Burtiskuma dērga, kā to rādīja tulkojāju sekcija šā gada pavasarī notikušās lugu tulkojumu iztīrējājumā, piemēklē arī tāds tulkojājs rakstniekus, kas spējuši sarakstīt labus oriģināldarbus. Burtiskums tulkojumos iet mazumā, taču pilnīgi atbrīvojušies no tā vēl neesam. Kritikai arī turpmāk būs lemesis pievērsties burtiskuma gadījumiem, tomēr jāievēro, ka pāris burtiskumu vēl nesabojā citādi labu darbu.

Ja tulkojājam, pārtulkotiem sējumiem krājoties, pārtulko savairojas pašapziņa un pārtulko mazinās paškritika, tad dažkārt viņam sāk zūst bijība pret oriģināldarba autoru, viņu sāk gumdīt vēlēšanās tulkojamo darbu „uzlabot“, izskaistinot ar jauki skanošiem sinonīmiem un epitetiem. Protams, šāda „uzlabošana“ ir uzlabošana tikai no ledomīgā tulkojāja viedokļa. Ar šādu kaiti dažkārt elimo veci, drosmes un neapvārdītas pašapziņas pārgāti tulkojāji. Ja krieviski teikts „ропачи“, tad vārds „karsts“ viņiem šķiet pārāk vienkāršs un katrā ziņā jāraksta „kvelidošs“, „esveidošs“ vai „svilīdošs“, stingrs jāpataisa par „tvirtu“ un devīgs par „dāsmu“. Taču šāds tulkojums vairs nerada tik spēcīgu iespaidu kā oriģināldarbs, jo skanīgā sinonīmi nelederas autora stila un nevaldāmi spraucas laukā no rindām. Darba „uzlabotājs“ sasniedzis gluži pretējo, nekā vēlējis. Pret burtiskumu mūsu kritika cīnījies tiku tikām, pret šādiem izskaistinājumiem

Turpinājums 3. lappusē

I. Bugajeva
viesizrādes Operas
un baleta teatrī

Padomju daudz nacionālās mākslas attīstības gaitās ļoti svarīgs faktors ir radošā darba pieredzes apmaiņa, kas muzikas laukā spilgti izteimējis brālīgo republiku ievērojamāko muzikas meistarū viesizrāžu un koncertu organizēšanu. Šādi pasākumi arī klausītājiem sniedz ierosmju bagātu estētisku pārdzīvojumu, audzina viņu prasības muzikas laukā, izkopj gaumi. Pareizi šo apstākli novērtējušas mūsu muzikas dzīves vadītājas organizācijas — Kultūras ministrija, Valsts filharmonija, Operas un baleta teatris, radot iespēju mūsu klausītājiem iepazīties ar izcilākajiem Padomju zemes pianistiem, dirigentiem, baleta solistiem, dziedātājiem un citiem māksliniekiem. Nesenu Operas un baleta teatrī «Fausta», «Jevgeņija Onegina» un «Traviatas» izrādēs piedalījās Leningradas S. Kirova vārdā nosauktā Operas un baleta teatra solisti KPFSR Nopelniem bagātais mākslinieks I. Bugajeva (tenors).

I. Bugajeva sniegums šajās izrādēs liecina, ka viņa radošā īpatnība vispilnīgāk izpaužas krievu klasiskās muzikas tēlu interpretācijā — klusā sapņotāja, kaurā dzēnleka Ļeņska tēla atveidojumā. Dziedonis sniedz to visu daudzveidību — rādot jauneklīgas mīlas traucēsmes iekšējino sapņotāju, ar sevišķu spēku tā jūtas izteicot sīla lirisma caurstrāvotajā I. cēliena arlorz. Dzejnieka dvēseles sāpīgos pārdzīvojumus mākslinieks dziļi izjusti atklāj slavenajā dueta skatā arīja. Mazāk pārliecinošs un niansēts ir I. Bugajeva tēlojums dramatiski spraigos brīžos.

Skatītājus iepriecina I. Bugajeva skatuviskā temperaments un jauneklīga dzīvesprieka pārpīnais Alfredo tēls («Traviata»). Vietām gan šā tēla atklāsmē pietrūkst dziļāka psiholoģiska attaisnojuma, kā arī traucē daudzās nemotivētās kustības vai pārāk akadēmiskā, gandrīz jau koncertestrades stāja (I. cēliena duets ar Violetu). Dramatiski spraigajā aīnā visības pie Floras trūkst kontakta ar partneriem.

I. Bugajeva dziedājums skanīgs, balss plūst brīvi gan dramatiski spraigajos, gan liriskajos dziedājuma posmos. Jāatzīmē plūstošā kantilēna slavenajā Ļeņska arīja, kas ir visu lirisko tenoru pārbaudījums. Varētu gan vēlēties bagātāku dziedājuma niansējumu.

I. Bugajeva — vēl jauns dziedonis, un ir visi priekšnoteikumi cerēt uz viņa tālāku māksliniecisku attīstību un izaugsmi.

E. Zvirgzdīpa

Grāmata par vācu tautas dēlu

Vācu tautas rakstnieka-komunista, Nacionālās premijas laureāta Vilija Bredela sarakstītā Ernsta Telmana politiska biogrāfija ir pirmais mēģinājums parādīt Vācijas komunistiskās partijas priekšsēdētāja Ernsta Telmana dzīvi, nesaraunājami saistītu ar visas Vācijas strādnieku šķiras cīņu. Uz dzīvas vēsturisko apstākļu analīzes fona autors attēlo Ernsta Telmana, Hamburgas strādnieka dēla, smago bērnību. Mēs redzam, kā nākošais Vācijas strādnieku šķiras cīnītājs soli pa solim virzās uz augšu, uzkrāj zināšanas, izveido skaidru politisku pasaules uzskatu. Pēc smagā dienas darba Telmanis vakarus veltī arodbiedrību darbam. Taču viņš nav «sausu grāmatu tārpis», tā saka Vilija Bredels.

Autors labi atsedz Telmana rakstura pamatīpašības. Telmanis ir dzīves priecīgs, sabiedrīks, nebaīdās teikt patiesību acīs bez jebkādiem izspūkojumiem — kā par ienaidniekiem, tā arī par draugiem, viņš ir stingrs, ar augstām prasībām pret partijas biedriem un pret draugiem, tāpat kā pats pret sevi.

Uz Vācijas strādnieku šķiras cīņas fona Vilija Bredels parāda lasītājam, kā izaug un attīstās Ernsta Telmana raksturs, parāda tā tuvību strādnieku šķirai, kurai viņš pieder ar katru savu domu, ar katru elpas vācieni. Strādnieki mīl viņu un uzticas tam. Telmana raksturošanai autors nemeklē skaistus vārdus, bet īsi un koncentrēti pastāsta tikai pašu galveno. Piemēram, Telmana obligātā kara dienesta laiku Vilija Bredels raksturo vienā teikumā: «Viņš biežāk sēdēja virssardzē, nekā piedalījās apmācībās.» Tomēr neliels dienesta laiks Telmanim ir jauna posma sākums — viņš konsekventi nostājas uz miera cīnītāju ceļa. Jau toreiz viņš saskata ASV imperiālisma īsto seju un brīdina vācu tautu no tā.

1933. gada 30. janvārī vācu tautai sākās drūmakais periods — nāk pie varas Hitleris. Pēc neliela laika marta sākumā apcietina Ernsta Telmani, — tik lielas ir fašistu varasvīru bailes no viņa patiesajiem vārdiem. Autors uzskatāmi un realistiski parāda smieklīgo prāvu pret Telmani, kuru fašistiem tā arī nelīdzodas novest līdz galam. Patiesos apstākļus atklāj Gebelsa cīniskais paziņojums ārzemju žurnālistiem: «Telmana prāva galu galā nav pats svarīgākais; daudz svarīgāks ir tas, ka Telmanis atrodas drošā cietumā.» Taču fašistu barbedis smagi maldījās, domādams, ka cietums salauzis Telmana raksturu.

Arī cietumā atrazdamies, Telmanis vada Vācijas strādnieku šķiras cīņu. Vienpadsmitarpus gadus viņš smok Trešās imperijas cietumos. Nekādas

spīdzināšanas, nekādas provokācijas nespēj salauzt viņa pārliecību. Viņš paliek uzticīgs strādnieku šķiras ideāliem līdz pat nāvei.

Kad 1941. gada rudenī gestapo uzraugi pārgādāties paziņo viņam, ka Sarikanā Armijā saukta un vācu kara spēks stāv pie Maskavas, Telmanis dod īsu, pārliecinošu atbildi: «Staļins laužis Hitleram spraudu!»

Nespēdami sagraut izcilā komunistu pārliecību, fašisti zvēriīgi nogalināja Telmani. Lai piemānītu Vācijas tautu un visu progresīvo domājošo cilvēci, nacisti apgalvoja, ka Telmanis gājis bojā Buchenvaldes koncentrācijas nometnē aviācijas uzlidojuma laikā, kaut gan viņš nemaz nav bijis tur. Vilija Bredels saka, ka pat tad, ja hitlerieši nebūtu izdarījuši nekādu cīņu noziedzumu, pilnīgi pietiktu ar šo vien, lai uz visiem laikiem liktu viņus pie kauņa staba.

Vilija Bredela vadoda ir pārliecinoša un tālaina, bez izmeklētām frazēm, bez izspūkojumiem. Tieši šī vienkāršība padara autora tēlojumu salstošu un iedarbīgu.

Izlasot Vilija Bredela grāmatu «Ernsta Telmanis», lielā vācu strādnieku šķiras cīnītāja tēls kā dzīvs nostājas mūsu priekšā. Grības dzīvot un cīnīties tā, kā dzīvoja un cīnījās viņš.

E. Leja

J. Glagoļeva „Andante” vijolei un klavierēm

Starp 1953. gada Latvijas Valsts izdevniecības jaunajiem nošu izdevumiem ir komponista J. Glagoļeva «Andante» vijolei un klavierēm.

Jurijs Glagoļevs ir jaunās komponistu paaudzes loceklis, tikai pirms pāris gadiem, 1951. gadā, pabeidzis LPSR Valsts konservatorijas kompozīcijas klasi.

1949. gadā, vēl būdams Konservatorijas students, J. Glagoļevs komponēja skandarbū vijolei un klavierēm «Andante», kā lecerētās vijolsonates II daļu. Ar šo darbu J. Glagoļevs piedalījās arī Vissavienības komunistu studentu skatē Maskavā, leguva atzīnību. Tas jauno komponistu pamudināja tuvākā laikā pabeigt visu vijolsonatu. Drīz kā Rīgā, tā arī Maskavā filharmonijas koncertzālē bija dzirdams vijolsonates pilns atskaņojums.

Izejot no Maksima Gorkija domas, ka krievu tautas dziesmā atspoguļojas krievu tautas vēsture, komponists kā kompozīcijas pamatu izmantojis skumjo krievu tautas dziesmu

«Pro ot tepema ka zo tepema». Šī dziesma ir vienkāršās krievu sievietes tālās pagātnes bezcerīgās un beztiesīgās dzīves liecība. Jaunās meitenes iemīļotais ir svešumā. Vecāki negaida, kamēr tas atgriezīsies, bet izprecina meitu citam.

J. Glagoļeva nodoms bija izteikt muzikā beztiesīgās sievietes sāpes, izmisumu un neapspējamo tieksmi pēc laimes, īstas mīlestības.

Skandarbū sākumā dzirdam skumjo krievu tautas dziesmu, kas stāsta par meitenes rūgtu izmisumu. Dziesma pamazām izvērsas plašumā, dramatizējas un kļūst par skaudru protesta saucieni.

Liegā, izteiksmīgā «Andantes» otra tema — oriģinālmelodija raksturo meitenes tieksanos pēc sava tāla laimes sapņa, bet skarbā dzīve neļauj tam piepildīties. Skandarbū noslēdzas gaišā noskaņā — atnīpās par laimes brīžiem.

«Andante» labi raksturo J. Glagoļeva kompozīcijas paņēmienus. Pozitīvākais neapšaubāmi ir komponista spē-

ja savu māksliniecisko domu izteikt vienkāršā, patiesā pārdzīvojuma pie-sātinātā muzikālā valodā.

«Andantes» melodika izrātsās pūstoši un dabīgi. Vienlīdz bagātīgi izveidots abas partijas — kā vijoles, tā klavieru. Par pēdējo jāzaka, ka tā ir ļoti pianistiska un vietām pat sava pīniskānīguma dēļ draud apslāpēt vijoles skaņējumu. Ar to jāreķinās klavierpartijas izpildītājam.

«Andantes» harmoniskā valoda un muzikas attīstības paņēmieni norāda, ka komponists savu darbu veidojis, ņemot par paraugu labāko krievu klasiķu, piemēram, Rachmaņinova un Čaikovska, daiļradi.

Atļiek izteikt nozēlu, ka mūsu muzikas cīnītājiem nav dota iespējāmība iepazīties ar visu J. Glagoļeva vijolsonati. Abas pārējās sonates daļas ir tematiski saistītas. Ka sonāte ir viena veselā muzikālā vienība, noapaļots skandarbū, pilnīgi pareizi izpratusi nošu izdevniecība Maskavā, kas pašreiz gatavojas izdot J. Glagoļeva sonates pilnu ciklu.

S. Stumbre

Turpinājums no 4. lappuses

un piekabīnātiem vizuāliem tā vēl nav pacēlusi savu balsi. Likt īsto vārdu istajā vietā, tur vienmēr vajadzīga gaume, nojauta un laba stila izjūta. Divi piemēri: nesen iznākušajā ķīniešu pasaku grāmatā «Brālī Ljū» pasāk «Strelnieks I» otrā rindkopā lasām: «Mednieks I šāva tik precīzi, ka nekad neskatījās, vai ir trāpījis mērķi». Vārds «precīzi» te paņemts no cita plaukta un pasaku stilā nekādi neiederas. P. Bažova teiksmu krājuma «Veco kalnu velte» tulkojuma 20. lpp. lasām: «Kāpēc gan, — šis atsaka, — sabiedrībai lai nepakaļpotu?» Vārda «vupy» vietā tulkotāja likusi «sabiedrība», un tas nepavisam neiekļaujas teiksmu stilā.

Mūsu tulkotāju valrumam allaž jācīnās ar oriģināldarba māksliniecisko pārspeku, jo tulko tālu labāko no labākā, kas radīts visā padomju un pasaulē literatūrā, un šī vislabākā izteiksmes līdzekļi arī ir ļoti bagāti. Lai tiem godam turētos līdzī — vajadzīgs liels talants. Ja gadās, ka tulkotājam liela talanta nav, tad darba vajadzīga vismaz ļoti liela nopietnība, griba un rūpība. Lai viduvējie tulkotāji izaugtu par labiem, tur savs vārds sakāms arī kritikai. Tai vajadzētu tulkotājus ne tikai pelt par kļūdām, bet izcelt viņu darbā arī labo, norādot uz paraugiem, un pateikt, kurš tulkojums ir labs un kāpēc tas ir labs. To pasacīt dažkārt ir daudz grūtāk, nekā sameklēt virkni sīku vai jocīgu kļūdu.

Ja nu gramatikas kļūdas tulkojumos būs izskauštas, ja satura pārpratumi tulkotāju un redaktoru kopdarbā būs iznīdēti, ja burtiskums strauji iesmazumā, ja stila izpratne un vārdu materiāla izvēle kļūst atvien labāka, uz ko tad turpmāk tulkojumu kritikai būs jāvērs sava uzmanība?

Vispirms kritikai nopietni jāanalizē pats oriģināldarbs, tā stils un izteiksmes līdzekļi, vērojot gan personāžu tipiskumu, gan darba leksiku, gan teikumu uzbūves īpatnības, gan idiomu, parunas utt. Tad būs kritikas darba vienā puse. Tad kritizētāji pašī skaidri zinās, ko viņi no tulkotāja var prasīt, kāds materiāls tulkotājam radoši jāpārkausa citā, tulkojuma valodā. Izprazdami oriģināldarbu, tā stilu un izteiksmes līdzekļus, kritizētāji varēs drošāk spriest, cikāl tulkotājam izdevies savu uzdevumu veikt. Kritika varēs pamatot konstatēt, vai tulkotāja darbā ir vai nav pretruna starp uzdevumu un tā realizējumu. Rūpīgi analizējot vispirms oriģināldarba īpatnības un pēc tam tulkojuma īpatnības, kritika spēš atšķirt svarīgo no nesvarīgā, nejauso no tipiskā, un tai nebūs jāgāļabjas, medījot varbūt jocīgus, bet galu galā nesvarīgus pārratumus.

Mūsu republikā tulkojumi ir kritizēti avīzēs «Cīņa», «Sovetskaja Latvija», «Literatura un Māksla», žurnālā «Karogs». Rakstnieku savienības tulkotāju sekcijas sanāksmēs un LVI redakciju radošās apspriedēs.

2050. gadā abos izdevumos iespēstas tikai divas tulkojumu kritikas, kaut gan šajā gadā iznākušī latviešu tulkojumā tādi izcilī darbi kā D. Furmanova «Capajeva», A. Pervenceva «Koču-bejs», A. Zegerses «Septiņā krusts», V. Siskova «Jemeljanas Pugačovs» III d. utt. 1951. un turpmākajos gados stāvoklis mazliet uzlabojas, taču kritiku skaits arvien vēl ir neliels. Lielāko tiesu piekabīnātas dažas vispārējas frazes tulko to grāmatu recenzijām. C. Kindzulis «Literaturas un Mākslas» 1952. gada 22. numurā kritizējis St. Tudora grāmatas «Cienīva Sotkas dienas» tulkojumu. Stila ziņā šī ir la-

bākā tulkojumu kritika, kas pēdējos gados iespēstas mūsu presē. C. Kindzula kritika, kā saka, ir «ar zobiem», tā uzrakstīta skarbi, spilgti un ilustrēta ar faktiem.

Saldzinot ar tulkotās literatūras procentu (60) mūsu grāmatu kopražā, tulkojumu kritiku ir maz. Vērojams, ka dzejoļu tulkojumus atdzejotāji, kas visi ir arī oriģināldzejoļu autori, izlirzā rosiņgāk nekā prozas tulkojumus prozas tulkotāji. Tas liecina, ka prozas tulkotāji ir vai nu vienaldzīgāki pret savu biedru darbu, vai arī viņu teoretiskā bagaža ir mazāka, un tie vairās rādīties preses slējās.

Recenzijas par tulkotām grāmatām lasītāju informēšanai un ieteikēšanai ir lievietotas diezgan daudz. Tulkojumu kvalitāte piemēnēta tikai apmēram ceturtajā daļā no tām. Taču tā vēl nebūtu liekāk netaisne. Galvenais, kā kritizēto tulkojumu izvēlē nev saskatāms ne plāns, ne mērķtiecība. Taisni visizcilāko darbu tulkojumi atstāti neievēroti. Skiet, recenzijas ar kritiskām piezīmēm lielāko tiesu radušās pašpiļūmas ceļā, vai arī pieplidot kādu slējās radušos robu.

Protams, presē nevar izlirzāt visas tulkotās grāmatas. Bet tieši tālab mērķtiecīgā izvēlē ir jābūt. Jāizlirzā izcilākie tulkotie darbi. Pēdējos gados taču iznākušās tulkojumus tādas ievērojamās grāmatas kā G. Nikolajeva «Pļauja», F. Gladkova «Ceļš uz laimi», «Teiksma par Igora kauju», M. Gorkija Rakstu 20 sējumi, Mamina-Sibirjaka romāni «Malze» un «Privat-lova mīļoni», L. Tolstoja «Augšām-cēšanās», A. Stila, V. Bredela romāni utt. utt. Par šo izcilu darbu tulkojuma kvalitāti presē nav parādījis ne vārds.

Taču ne jau redakcijas vien tie valnīgas. Pārāk neaktīvs bijis arī tulko-tāju sekcijas birojs. Tas ir gan spriedis par tulkojumu kritiku mazo skaitu, ir gan aicinājis tulkotājus rakstīt recen-

zijas, bet nav patīš panākt, lai sekcijas locekļi seko to šiem aicinājumiem. Atsaucies vienīgi E. Klēne, kas iespiedusi divas recenzijas «Literatūrā un Mākslā».

Pieredze rāda, ka rakstnieki un literatūras kritiķi ļoti nelabprāt raksta par tulkojumu kvalitāti. Varbūt šis kūtums izskaidrojams ar to, ka tulkojuma kritikas uzrakstīšanai vajadzīgs prāvs darbs: jāsalīdzina divi teksti un jāpārziņa arī tulkošanas specifika. Taču kūtums ir jāpārvar, jo tulkotās literatūras nozīme mūsu apstākļos ir tik liela, ka savs vārds sakāms arī literatūras kritiķiem.

Turpmāk, tulkojumus kritizējot, vispirms būtu jāapkata izcilāko darbu tulkojumi un no citiem tulkojumiem tikai sevišķi labi un sevišķi slikti tulkojumi. Kritika presē ir visnozīmīgākā un visiedarbīgākā, tā ietekmē visu tulkotāju salmi, arī tos biedrus, kas sekcijas sanāksmes neapmeklē un tālād mutiski kritikai nav pieejami.

Tulkojumu kritika Rakstnieku savienības tulkotāju sekcijas sanāksmēs dzirdama vienīgi sanāksmes dalībniekiem, tā drīzāk aizmirstas un vieglāk ignorējama. Pēdējos pāris gados sekcija paustā kritika, ja tā var izteikties, bijusi lielāko tiesu profilaktiska. Vēlēdamās, lai tās darbs maksimāli, konkreti un tūdaļ celtu tulkojumu kvalitāti, sekcija ciešā sadarbībā ar LVI Dailliteratūras un Jaunatnes literatūras redakcijām apskatījusi darbus tulkošanas vai rediģēšanas procesā. Pēc grāmatas iespēšanas attiecīgā tulkojumā nekas vairs nav labojams. Trūkumus var tikai konstatēt un pieņemt zināšanai. Kritizējot tulkojumus darba procesā, kļūdas un trūkumi vēl ir novēršami un tulkojumu vēl iespējams uzlabot.

Piemēram, sekcijā apbūkoja M. Gorkija romāna «Klīma Samgīna dzīve» tulkojumu, konstatēja trūkumus, redak-

Adijumu izstādē

Latvijas PSR Centrālajā Valsts vēstures muzejā atklāta adijumu izstāde, kas ir pirmā no turpmāk sarīkojamā tautas mākslas izstāžu cikla. Trijās izstādes zālēs parādīti labākie paraugi no 19. gs., 20. gs. sākuma un padomju laika mākslas adijumiem. Liecākā daļa eksponātu izvēlēti no muzeja etnogrāfijas nodaļas fondiem, kuros atrodas vairāk nekā 2000 adijumu. Vēlākie cimdū un zeķu paraugi (skatīt ap 150) saglabājušies no pirmās latviešu etnogrāfiskās izstādes, kas notika Rīgā 1896. gadā. Viskrievijas arheologu X kongresā laikā. Jaunākos izstrādājumus muzeja darbinieki savākuši, apbraukājot republikas pilsētas un laukus; vāksanu sevišķi rosiģi at-baistīja Aklīstes, Auces, Saulkrastu un Liepājas rajonu kultūras nodaļas un Auces pilsētas pašdarbības pulciņš.

Gadstūtu gaitā izveidojušās bagātas adijumu rotājumu tradīcijas. Ar smalku raksta zīmējumu un rūpīgu krāsu saskāpoju, līdzīgi sagšām. Izceļas novadi ar Daugavas krastiem un Dienvidkurzeme. Kapitālisma periodā, izplatoties fabriku ražojumiem, rokdarbu izgatavošana mazinās un adijumu rakstu galikumi kļūst vienkāršāki.

Padomju laikā darinātie adijumi raksturojami ar kompozicionāli krāšņi izveidotu ornamentu un radoši atrisnātu to praktisko pielietojumu.

Daudzus šajā izstādē parādītos eksponatus darinājušas gan strādnieces un kolchoznieces, gan izcilas mākslinieces un zinātnieces. Ikkatra vēlējusies padarīt ikdienā lietojamo apģērba gabalu skaistu un savdabīgu. Veiksmīgi pagatavoti austuves «Daugava» audēju M. un E. Bilzenes un E. Bekeres un Kuldīgas flinteru kombināta «Vulkans» strādnieces I. Andrejones adijumi. Ar labi pārdomātu krāsu saskāpoju un raksta izvietojumu izceļas Auces namamātes E. Vanagas, Aklīstes rajona Eikšņu ciema namamātes M. Stagaras, Krimldas skolotājas E. Bērziņas, muzeja darbinieces V. Markovskas, Liepājas rajona Ļeņina vārdā nosauktā lauksaimniecības arteļa kolchoznieku u. c. izstrādājumi. Ļoti dekoratīvi ir Staļina premiju laureātes, Akademiskā Dramas teatra aktrises V. Līnes un Muzikālās komedijas teatra aktrises M. Treimanis adijumi. Lielu radošu izdomu uzrāda Zinātny akadēmijas zinātnisko līdzstrādnieču A. Krastiņas, M. Slavas un E. Kokares darinājumi. Apsēviskā vītrina izsādītī Rīgas Lie-tiškās mākslas vidusskolas audzēkņu oriģināli lecerēti un meistariģi izpildītie darbi: krāšņākie no tiem ir Ā. Jakubovskai un V. Reinfeidei. Atsevišķā albumā apkopoti pašreiz tautā izplatīto rakstaino adijumu paraugi.

D. Zemzare

cija deva tulkotājam A. Birkertam pā-līgos K. Blauu, un tagad tulkojums ir daudz labāks; sekcijā izlirzāja J. Vainovska tulko to Mamina-Sibirjaka roma-nu «Malze», tulkotājs darbu pārstādā-ja, un tulkojums tagad ir labāks utt.

Vērojams, ka sekcijas dalībnieki vieģlī tiek galā, kritizējot vājus tulko-jumus, kur daudz elementaru kļūdu. Grūtāk klājas, apspriežot labāk pārtul-kotus darbus, kur šādu elementaru trū-kumu vairs nav. Sekcijā darbus kriti-zējot, biedriem rūpīgāk jāgatavojas de-batēm un patstāvīgās studijas jāceļ savs profesionālās līmenis, sekojot jaunākā-jai specialajā literatūrā un rakstiem centraļos žurnālos un avīzēs. Sekcijā birojam iepriekš jāaorģanizē sa-nākmju debates kodos, jālerosina ak-tivitāte jaunākie biedri, lai kritizētāji allaž nebūtu vienli un tie pašī «stata runātāji».

Sekcija savā darbībā atstājusi no-vārtā vācu, franču, poļu un citās va-lodās sarakstītu darbu tulkojumus. Sek-cijā pēdējos gados nav apskatījusi dau-dzu savu biedru, piemēram, A. Ozolas-Sakses, E. Klēnes, K. Blaua, J. Stū-maņa u. c., tulkojumus. Šie robī jāatz-pilda.

Ļoti aktīvi kritikas laukā šobrīd jā-darbojas RS tulkotāju sekcijas krievu nozarojumam. Tā atbildība ir sevišķi liela. Ar krievu tulkojumiem latviešu literatūra leiet padomju tautās un visā pasaulē. Latviešu literatūra darba sliktis tulkojums krievu valodā nodara grūti labojamu jaunumu oriģināldarba auto-ram un visai mīlīgajai ļaužu masai, kas īasa krievieki. Sliktis tulkojums at-cērt latviešu rakstniekam ceļu uz sim-tu miljonu sirdīm.

Tāpēc tulkojumu kritikā jāpanāk lūzums. Mums ir iespēja celt tulkoju-mu kritiku gan kvantitatīvi, gan kvali-tatīvi, kadri mums ir, vajag tikai dar-bu neatādiģi, mērķtieciģi un saska-potģi organizēt.

Tēlnieks M. KOZLOVSKIS

(Sakarā ar 200 gadiem
kopš viņa dzimšanas)

Astonpasmīta gadsimta pēdējie 25 gadi tiek dēvēti par «zelta laikmeta» sākumu krievu tēlniecībā. Šis laikmets iezīmējās ar jauna mākslas stila nostiprināšanos. Dekoratīvi spožo, krāšņi reprezentatīvo, bet bieži vien iekšēji tukšo, mēra sajūtu zaudējušo baroku nomaina patriotisma un sabiedriski pilsoniskās varonības ideju apstārtais klasicisms.

Sajā pārejas periodā no baroka uz klasicismu dzīvoja un darbojās viens no izcilākajiem krievu tēlniekiem — Michails Ivanovičs Kozlovskis. Virtuozī pārvaldot formu plastiku, viņš sniedz reti daudzpusīgu tēlu galeriju, kurā ir gan monumentāli, milzīgas dinamiskas, spēka un enerģijas pilni, ganklusināta ilūzma, maigas grācijas apdvesti veidojumi.

M. Kozlovskis māksliniecisko dotību izkopšanā liela nozīme ir Itālijā pavadītiem desmit gadiem, uz kuriem viņš aizbrauca 1773. gadā pēc Pēterburgas Akadēmijas beigšanas. Šajā periodā viņš vispusīgi apguva Mikelandželos māksliniecisko mantojumu. Ārsmju perioda beigās Kozlovskis uzturējās arī Francijā. Parīzē viņš bija arī vēlāk — revolūcijas laikā.

Viņa Akadēmijas perioda darbi ir cilpi ar vēsturisku saturu: «Kņazs Vladimirs atvairā Ragnedas dūrienu», «Kņazs Izjaslavs kaujas laukā», «Kņaza Svjatoslava atgriešanās no kara gājiena uz Donavu» u. c. Cilpu tehnika Kozlovskis strādā arī pēc atgriešanās dzimtenē, 80-to gadu beigās darinot Marmora pilij Pēterburgā divus cilpus ar antīkās vēstures sižetiem. Kozlovskis cilpi ļoti gēznieciski. Tie nav veidoti pēc klasiskajiem Romas paraugiem, kuros visas izcilpna vietas atrodas vienādā augstumā no pamatnes. Kozlovskis cilpus attēlo arī perspektīva. Izcilpna cilpi arī satura ziņā. Tajos slavinātas patriotisma, virišķības jūtas.

Pirmie Kozlovskis apaijskulptūras darbi, kas radīti ārsmju periodā — «Ganiņš», «Apolons» — skaistos, plastiskos tēlos pauž grieķu liriskas dzīves prieku un harmoniju. Vairākos savos tālākos darbos Kozlovskis it kā sniedz virkni ilustrāciju «Ilādai».

Kozlovskis talanta raksturīga detaļa ir tas, ka viņš prot lieliski apvienot grupu un tēlu kompozīciju ar teipās dimensijām, atklāt savos darbos jaunu plastisku daļumu.

Ne tikai antīkajā vēsturē Kozlovskis smēla ledvesmu varonības temat. Jakova Dolgorukija tēls ir mēģinājums šo pašu ideju parādīt taisnīgā un neuzpērkamā krievu cilvēka veidojumā.

Francijas revolucionāro notikumu iespaidā veidots Kozlovskis «Polikrats», kurā lemliesotā cīņas un protesta tema. Šinī darbā attēlotās Polikrata, brīvā grieķu pilsona, ciešanas, kādās tam nācās nomirt persiešu gūstā, ir vispārinātas, paceļtas līdz līdās sabiedriskās idejas nozīmībai. Kozlovskis «Polikrats» — viens no vispārinātākajiem cilvēku ciešanu attēlojumiem pasaules tēlniecībā.

«Polikrats» — raksta padomju mākslas zinātnieks A. Roms, — spēlīgs satīrikt skatītāju, izsaukt sašūmas, sašutumu, līdzjūtību upurim un

Jaunas filmas

„Anna proletariete“

Pēc pazīstamā čehu rakstnieka I. Olbrichta romāna veidotā jaunā mākslas filma «Anna proletariete» iepazīstina skatītājus ar ļoti nozīmīgu periodu Čehoslovākijas vēsturē. Filmas notikumi risinās 1919. un 1920. gadā, kad jauno republiku, kura tikko bija sākusi baudīt valstiskas patstāvības augļus, socialdemokrātijas labējie līderi nodeva buržuāzijas rokās. Uz šo laiku attiecas viens no svarīgākajiem notikumiem Čehoslovākijas strādnieku kustības vēsturē — Komunistiskās partijas nodibināšanās pēc tam, kad strādnieku masas bija galīgi pārliecinājušās par savu agrāko līderu nodevību.

Majakovska daiļrades pētīšana

Ar PSRS Zinātņu akadēmijas prezidija lēmumu A. M. Gorkija vārdā nosauktajā Pasaules literatūras institūtā nodibināts sektors V. Majakovska daiļrades pētīšanai.

Viens no pirmajiem jaunā institūta uzdevumiem ir zinātniski pārbaudīt

M. Kozlovskis skulptūra «Polikrats»

reizē ar to valdzināt ar kompozīcijas drosmi, ritmiskumu, kurā nekas nav atstāts gadījuma varai.

Pēc otrreizējās atgriešanās no Vakarēiropas, deviņdesmito gadu sākumā, sākās Kozlovskis pedagogiskās darbības periods Pēterburgas Mākslas akadēmijā. Būdam tās profesors, Kozlovskis izaudzināja virkni levdorojumu tēlnieku, kuru vidū izcilākie ir S. Pimenovs — vecākais un V. Demuts-Majlovskis.

Dzīves pēdējā periodā Kozlovskis radījis Suvorova pieminekli un Peterhofas strūklaku centra Samsona figuru. Pieminekls Suvorovam, kurš vēl tagad rotā Leningradā izeju uz Revolūcijas upuri (bij. Marsa) laukumu, pievienojās izcilākajam 18. gadsimta skulptūras veidojumam — Falkonē «Vara jātniekam» kā līdzvērtīgs mākslas darbs, kurš ar savu dziļi patriotisko ideju ledvesmoja varonīgās Leningradas aizstāvjus bargajās Lielā Tēvijas kara dienās. Arī otrajā šī perioda darbā «Samsonā» likta pamata Krievijas varonības un spēka ideja. Samsons simbolizē Pētera I uzvaru pār Ziemeļi. Lielā Tēvijas kara laikā vācu fašisti šo izcilu mākslas darbu bija iznīcinājuši. Tagad tas atkal atjaunots (padomju skulptora V. Simonova darbs), un varenā Samsona grupa no jauna ieņem centrālo vietu Pētera pils strūklaku ansambli.

Ar katru jaunu darbu Kozlovskis apliecināja savu talantu un meistarības augsmi. Izcilais tēlnieks nomira 1902. gadā, kad viņam bija tikai 49 gadi un viņa radošie spēki bija tikko aizsnieguši savu brīdumu un spožākie nodomi tikko sāka piepildīties. Bet arī tas, ko Kozlovskis bija paguvis radīt, sastāda vienu no vērtīgākajām daļām krievu mākslas klasiskajā mantojumā, uz kura bāzes attīstījās tālāk 19. gadsimta pirmās puses tēlniecība un kura nozīme padomju mākslā ir neizmējama ar savu augsto formas meistarību un patriotisko patosu.

R. Lāce

Tautas mākslas skolas Rumanijā

Rumanijas tautas demokrātiskā valsts dod darbaļaudim visas iespējas attīstīt savu māksliniecisko daiļradi. Daudzās pilsētās un strādnieku centros atvērtas tautas mākslas skolas ar dažādām nodalām: muzikas, teātra, choreografijas, tēlotājas mākslas utt.

Sajās skolās mācās strādnieki un kalpotāji, inženieri un tehniķi, skolu audzēkņi un studenti.

Sogad atvērtas vēl divas jaunas tautas mākslas skolas — Bukarestē un ogļrūpniecības centrā Petrošanos.

Baltijas un Polijas zinātnieku sadarbība

Šīs dienās Rīgā noslēdzās Vissavienības zivju saimniecības un okeanografijas zinātniski pētnieciskā institūta Latvijas nodaļas zinātniskās padomes sanāksme. Tika apspriesti jautājumi par svarīgāko rūpniecisko zivju rezervēm un sadali Baltijas jūrā, par zvejas tehniku, jūras zivju vairošanu un citi jautājumi.

Zinātniskās padomes darbā piedalījās Latvijas, Lietuvas, Igaunijas un Krievijas pilsētas apgabala zinātnieki un zivju rūpniecības uzņēmumu pārstāvji, kā arī grupa poļu zinātnieku no Gdīņas pilsētas jūras zivju institūta. Poļu zinātnieki Rīgā ieradās ar zinātniski pētniecisko kuģi «Michails Sedleckis». Viesi pastāstīja par sava institūta darbā pieredzi un par jūras zvejniecību atklātos ūdeņus. Tika demonstrēti poļu zvejas trauki. Poļu institūta zinātnieki iepazīstas ar zvejniecības organizēšanu Latvijā.

ŠONEDĒĻ

Sodien Latviešu un krievu mākslas muzejā lekcija «PSRS Tautas mākslinieks B. Johansons» no cikla «Padomju māksla». Sākums plkst. 14.

o LVU aulā Rīgas skolotāju kora koncerts. Diriģents H. Medn's. Solisti E. Plūksna un H. Ozoliņš. Sākums plkst. 16.

o Latviešu muzikas, dziesmu un deju ansambļa koncerti: 15. novembrī — Strenčos, 16. novembrī — Valkā, 17. novembrī — Rūjienā, 18. novembrī — Rūjienas rajona kolchozā «Sarkanā zvaigzne», 19. novembrī — Matīšos, 20. novembrī — Mārsnēnos, 21. novembrī — Raunā, 22. novembrī — Mazstraupe.

16. novembrī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā gleznotāju sekcijas sanāksme. J. Viļumaipa aiskaites izstādes iztirzājums. Gleznotāju — LPMS kandidātu sanāksme. Sākums plkst. 19.

o «Cīņas» zālē pārrunu vakars: tikšanās ar LPSR Tautas mākslinieku, Staļina premijas laureātu A. Amtmani-Briedīti sakarā ar viņa 50 skatuves darba gadiem. Par kopīgām darba gaitām stāstīs M. Smičhene, O. Lejaskalne, E. Smilģis, J. Osis un A. Linīšs. Sākums plkst. 20.

17. novembrī Filharmonijas zālē simfoniskais koncerts. Piedalās Latvijas Radio simfoniskais orķestris. Diriģents LPSR Nopelniem bagātais mākslas darbinieks Leonīds Vigners. Solists Smetanas vārdā nosauktā Pragas starptautiskā konkursa laureāts Gļebs Akseļrods. Sākums plkst. 20.

o Mākslas darbinieku namā LPSR Valsts konservatorijā E. Dārziņa desmitgadīgās muzikas skolas atskaites koncerts. Piedalās klavieru klases, orķestra klases un zēnu kora klases audzēkņi. O. Grāviša levdāvārdi. Sākums plkst. 20.

18. un 19. novembrī Liepājā, Flotes Vīrenieku namā, Līvovs estrādes ansambļa koncerti. Sākums plkst. 20.

19. novembrī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā mākslas vēsturnieku un kritiķu sekcijas sanāksme. Latviešu mākslas vēstures kursa programmas apspriešana. Sākums plkst. 19.

o Filharmonijas zālē G. Akseļroda klaviervakars. Sākums plkst. 20.

o Mākslas darbinieku namā LPSR Valsts filharmonijas estrādes brigādes atskaites koncerts. Piedalās L. Rubene, I. Ivanova, D. Jansone, R. Veide, M. Vjadro un E. Kramers. V. Džubas levdāvārdi. Sākums plkst. 20.

20. novembrī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā grafiķu sekcijas sanāksme. Grafiķu P. Lubumudrova, O. Papuļa, E. Henišas un A. Jēģera atskaites izstāde. Sākums plkst. 18.

o Apgabala vīrenieku namā Līvovs estrādes ansambļa koncerts. Sākums plkst. 20.

P. Majackis, V. Venjaminovs un N. Sorokina

Drosme un aprēķins

Cirka mākslas daudzo žanru vidū akrobātiska braukšana ar motociklu īpaši ierīcē, šķiet gan, ir visjaunākais žanrs.

Parastī motociklisti cirka izmanto ierīci, kas zināmā mērā atgādina būri, ko uzceļ maneža, lai rādītu plūšīgus zvērus. Krievijas PFSR Nopelniem bagātais mākslinieks P. Majackis aizstājis to ar milzu bumbu, kas aizņem gandrīz visu telpu no manežas līdz cirka kupolam un ir veidota no izturīga metāla. Sīs lodes iekšpusē P. Majackis un viņa partneri N. Sorokina un V. Venjaminovs brauc ar motocikliem.

Bumbas iekšpusē drosmīgajiem māksliniekiem ir iespējams braukt ar motocikliem ne tikai augšup un lejup, kā arī pa horizontāli, bet tāpat veikt pilnu loku bumbas iekšpusē, citiem vārdiem sakot, izdarīt savdabīgu «Nesterova cilpu» (nāves cilpu) ar motociklu. Tā ir patiešām aizraujoša aina, kad jūs redzat, kā divi motociklisti, šķērsojot viens otra ceļu, milzīgā ātrumā aizņņo pa bumbas griestiem ar galvām uz leju.

L. Gurevičs

NOBIJIES PATS NO SEVIS

Cenzdāmiem vainu par ASV politiskajām neveiksmēm novelt uz demokrātiem, senatori Makkartijs apsūdzējis antiāmerikaniskajā darbībā Trumenu un Birnsu.

Fakts

MAKKARTIJS: — VAI NEPĀRBAUDĪT PĀSAM SEVI? PRATINĀDAMS TRUMENU, ES, LIEKAS, NOSARKU!

L. Samoilova zīmējums

ANGLŪ FRIZETAVĀ

— Kamēr nebeigsiet lasīt avīzi, nevarēšu jums pieglaust matus

Cha-cha zīmējums